

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราวิชาการ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวารสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นของจังหวัดแพร่ พอสรุปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น
3. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น
4. แนวความคิดเกี่ยวกับครอบครัว
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน
6. ทฤษฎีการรับรู้
7. แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องสื่อ
8. ทศนคติของวัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์
9. แนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น
10. สังคมและวัฒนธรรม
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

วัยรุ่นในภาษาลาติน มีความหมายว่าเจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ นั่นคือ เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยถือความพร้อมทางร่างกาย เป็นเครื่องตัดสิน วัยนี้มีความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดโดยเฉพาะมีความคิดเป็นอิสระ และเรียนรู้ความผิดพลาดจากตนเองมากกว่าที่จะเรียนรู้จากคำสั่งสอน นอกจากนี้ยังอาจมีการตัดสินใจวู่วาม และแสดงออกด้านอารมณ์รุนแรงและรวดเร็ว (สุชา จันทร์อม, 2528) วัยรุ่นเป็นวัยสิ้นสุดความเป็นเด็กสู่วัยเป็นผู้ใหญ่ ไม่มีขีดแน่นอนว่าจะเริ่มต้นหรือสิ้นสุดเมื่ออายุเท่าใด พิงพิศ จักรปิง (2539) ได้มีการแบ่งช่วงวัยอายุแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) มีช่วงอายุระหว่าง 13–15 ปี ร่างกายมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย เด็กชายจะมีพัฒนาการเกี่ยวกับหน้าที่ทางเพศ สามารถหลั่งน้ำอสุจิได้ สำหรับเพศหญิงจะมีพัฒนาการทางเพศ คือ การมีประจำเดือน ส่วนพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจของวัยนี้โดยทั่วไปเป็นวัยที่มีอารมณ์รุนแรง การแสดงออกซึ่งอารมณ์ต่าง ๆ เช่น อารมณ์รัก อารมณ์โกรธเกิดง่ายและเปลี่ยนแปลงง่าย

2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) จะมีอายุอยู่ระหว่าง 15–18 ปี ช่วงนี้จะเป็นช่วงที่แยกจากครอบครัว เริ่มรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยเดียวกันและเพศเดียวกันมากขึ้น ช่วงนี้บางคนจะติดกลุ่มเพื่อน มีการศึกษาถึงผลของแรงกดดันและชักจูงของเพื่อน (Peer Pressure) ในเด็กวัยรุ่นพบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของวัยรุ่นถูกคำชักชวน และแรงทำลายจิตใจจากเพื่อน ในการทดลองทำนายพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด (จันทิตา พฤษณานนท์, 2538)

3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุระหว่าง 18–21 ปี ในระยะนี้มีการพัฒนาการของวัยรุ่นเข้าวุฒิภาวะมากขึ้น มีการพัฒนาการทางด้านจิตใจมากกว่าทางด้านร่างกาย อาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นตอนปลายนี้มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

จะเห็นได้ว่าถ้าแบ่งลักษณะของวัยรุ่นตามช่วงอายุก็จะมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างมาก ดังนั้นพอจะสรุปการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของวัยรุ่นได้ดังนี้ (ปริดา จิรกุลพัฒนา, 2536 อ้างใน วราภรณ์ จิโนรส, 2538)

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) วัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็ว รวมถึงการมีการเปลี่ยนแปลงทางเพศและการพัฒนาของฮอร์โมนเพศอย่างเห็นได้ชัดคือ เริ่มมีขนขึ้นตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น รักแร้ ริมฝีปาก อวัยวะเพศ น้ำหนักส่วนสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เด็กหญิงเริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก หน้าอกและสะโพกเริ่มขยาย เด็กชายจะมีเสียงแตกพรั่ว มีการหลั่งน้ำอสุจิเวลาหลับ วัยรุ่นส่วนใหญ่จึงมีความสนใจไปที่ตนเอง พิจารณาหรือกังวลกับการเปลี่ยนแปลงของตนเอง ถ้าการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีก็จะยอมรับเด็กก็จะสบายใจ แต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่เป็นที่พอใจเด็กก็จะรู้สึกกังวลและถือเป็นปัญหาสำหรับตนเอง เช่น ถ้ารู้สึกตัวอ้วนก็จะพยายามลดน้ำหนักด้วยวิธีการอดอาหารหรือใช้ยาลดความอ้วน

อิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่ทำให้มีการพัฒนาลักษณะทางเพศนั้น กระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันทางเพศ (Sex Drive) ที่จะมีผลให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกหรือมีอารมณ์ทางเพศเกิดขึ้น โดยความรู้สึกนี้จะแทรกอยู่ในความคิดความฝัน และพฤติกรรมของวัยรุ่นส่วนใหญ่จะคิดถึงสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และเมื่อเกิดความรู้สึกทางเพศแล้วจะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดี น่าอับอาย เป็นเรื่องที่ต้องซ่อนเร้น (อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม และ สุวรรณ ววรรณ, 2530) แรงผลักดันในเรื่องเพศของวัยนี้ที่พบ คือ การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Murray & Zentner, 1993) ที่แม้จะพบได้ในทั้งสองเพศแต่ส่วนมากจะพบว่าวัยรุ่นชายจะพบมากกว่าวัยรุ่นหญิง (Whaley & Wong, 1991) ซึ่งการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองทางมีประโยชน์ ต่อการพัฒนาทางเพศ จิตแพทย์ถือว่าเป็นเรื่องปกติ และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการควบคุมแรงผลักดันทางเพศ แต่จะต้องทำโดยความพอเหมาะ และสามารถยังใจเมื่ออยู่ในสถานะที่ไม่สมควรกระทำ แต่อย่างไรก็ตามวัยรุ่นบางคนก็ควบคุมความต้องการทางเพศของตนโดยการหลีกเลี่ยงหรือไม่สนใจเพศตรงข้าม โดยสนใจงานอดิเรก กีฬา ดนตรี หรือศิลปะซึ่งถ้าการปรับตัวนี้เป็นอยู่ชั่วคราวถือว่าเป็นปกติ อเนก อาวีพรพร และ สุวทนา อาวีพรพร (2525 อ้างใน พรภิมล แก้วกมล, 2539) ผลของฮอร์โมนยังทำให้วัยรุ่นตอนต้นตื่นตัวในเรื่องเพศ สนใจอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสรีระของตนเอง ของเพื่อนและเพศตรงข้าม แต่กิจกรรมทางเพศในวัยนี้มักไม่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเพศ (NEINSTEIN, 1991) ส่วนวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลายจะเป็นระยะที่เริ่มมีการเข้าสังคม และมีสัมพันธ์ภาพกับเพศตรงข้าม เริ่มมีการนัดเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ อาจมีการทดลองมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

2. พัฒนาการทางด้านจิตใจ (Mental Development) คือมีความปรารถนาใหม่ ๆ และเป็นไปอย่างรุนแรง เกิดความกระวนกระวายในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย มีจินตนาการมากขึ้นอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ความเชื่อมั่นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประสาทส่วนต่าง ๆ และความรู้สึกด้านสัมผัสมีความตื่นตัวมากขึ้น

3. พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและสังคม (Personality & Social Development) Erikson กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยของความพยายามหาเอกลักษณ์ของตน ค้นหาความสามารถ ความต้องการที่แท้จริงของตนในอนาคต การค้นหาเอกลักษณ์จะเป็นไปด้วยดีแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ที่ได้รับมาตลอดระยะพัฒนาการ โอกาสที่เด็กเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน ที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรม การที่วัยรุ่นพยายามค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน ทำให้วัยรุ่นมีลักษณะนิสัยชอบเป็นอิสระ ชอบทดลอง ต้องการเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นเกิดความคิดสับสนในบทบาท

หน้าที่ตน บางครั้งก็อยากเป็นเด็กเพราะไม่ต้องรับผิดชอบอะไร แต่บางครั้งอยากเป็นผู้ใหญ่ที่มีสิทธิต่าง ๆ ในสังคม ความสับสนนี้ทำให้เด็กจับกลุ่มกันเอง สร้างลักษณะเฉพาะของกลุ่ม มีค่านิยมของกลุ่ม ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งการยอมรับของสมาชิกในกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมาก นักจิตวิทยาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดกับวัยรุ่นที่กลุ่มไม่ยอมรับ ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมากกว่าวัยอื่นของช่วงชีวิต

4. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development) ทางสติปัญญาที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สามารถคิดหาเหตุผลในด้านต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัยรุ่นจะมีความจำดี วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นพอสรุปได้ดังนี้

4.1 เป็นวัยแห่งการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบข้างมีการสังเกตลองกระทำหรือลองผิดลองถูกในการแก้ปัญหา

4.2 เป็นวัยแห่งการสร้างทัศนคติที่ต้งาม เช่น ทัศนคติทางประชาธิปไตย สังคม ค่านิยม

4.3 เป็นวัยแห่งการคิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ พิจารณา ใคร่ครวญตามแนวคิดที่เป็นหลักของตน มีความสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี เป็นวัยที่เหมาะสมกับการศึกษาพัฒนาความสามารถในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งยังเริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดีอีกด้วย

4.4 เริ่มคิดถึงอนาคตและเริ่มรู้จักสำรวจตนเองว่าเหมาะสมสำหรับอาชีพใด มีวิธีการตัดสินใจในการคบเพื่อน เข้าสังคม และการเลือกคู่ครอง

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นเพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นการศึกษาทางทฤษฎีดังนี้ พรอนฟีลด์ ศรีอาภรณ์ (2537 อ้างใน บุญยา แรกขาว , 2543)

1. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการทางเพศของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud) ถือว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วง Genital stage หรือระยะของการบรรลุวุฒิภาวะทางเพศนั้น ฟรอยด์ กล่าวว่าวัยรุ่นไม่สามารถเก็บความรู้สึกทางเพศไว้ได้ เนื่องจากมีแรงขับเคลื่อนทางเพศมากขึ้น จึงพบว่าวัยรุ่นมักมีการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองในช่วงอายุ 13-15 ปีมากที่สุด ในระยะวัยรุ่นตอนต้นจะมีความสนใจเพศเดียวกัน คืออยู่ในช่วง Homosexual Stage คือเริ่มหาความพึงพอใจเพศตรงข้าม เริ่มมีการติดต่อกับเพศตรงข้าม เนื่องจากในวัยนี้จะมีอารมณ์สละจากบิดามารดา ดังนั้นจึงสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพศตรงข้ามได้ดีขึ้น

2. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการของอีริกสัน (Erikson) วัยรุ่นจะอยู่ในพัฒนาการขั้นที่ 5 คือการสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง ภาวะวิกฤติของวัยรุ่นเกิดขึ้นเนื่องจากความสับสนในบทบาท และความเป็นบุคคลของตนเองมีการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะการสืบพันธุ์อย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของร่างกายทำให้วัยรุ่นก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ สิ่งสำคัญที่วัยรุ่นค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ก็คือการตัดสินใจในความสำเร็จของชีวิต วัยรุ่นมักนิยมชมชอบคนที่มีความสามารถหรือดาราภาพยนตร์เพื่อสู่การสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง

Mischel ได้สรุปผลการศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงของร่างกายและฮอร์โมนทำให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางเพศในสังคม ความมุงหวังของสังคมจะเป็นตัวผลักดันให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบต่อความสำเร็จในชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม สังคม บิดามารดา และเพื่อนจะยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อวัยรุ่น

Hurist นักจิตวิทยาที่ศึกษาถึงพันธกิจของวัยรุ่นว่ามี 8 ขั้นตอนดังนี้

1. วัยรุ่นจะต้องมีความสำเร็จในการเข้ากลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งที่เป็นเพื่อนเพศเดียวกันหรือเพื่อนต่างเพศ

2. รับรู้บทบาททางสังคมของผู้ใหญ่ทั้งชายหญิง
3. ยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองและใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีความอิสระในตนเอง และรับฟังเหตุผลของบิดามารดา ครู ผู้ปกครอง
5. เตรียมตัวเพื่อชีวิตแต่งงาน และการครองเรือนที่ดี
6. เตรียมตัวและรู้จักและรู้จักการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง
7. การสร้างค่านิยมและศีลธรรมจรรยา เพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิต
8. มีความต้องการที่จะรับรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

พัฒนาการทางร่างกายและกายวิภาค

ในระยะต้นของวัยรุ่น จะเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็วมาก และมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางความเจริญงอกงามทางด้านอื่น ๆ ให้ประสานตามไปด้วย เช่น พัฒนาการด้านอารมณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่วัยรุ่นแสดงออกมา เป็นต้น

พัฒนาการทางร่างกาย ในระยะนี้นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะของเด็ก มาเป็นลักษณะของผู้ใหญ่โดยเราเรียก วัยหนุ่มสาว

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของวัยรุ่นในระยต่าง ๆ

วัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น (Puberty) คือ ช่วงอายุตั้งแต่ 11 ถึง 12 ถึง 13 ถึง 14 เป็นระยะที่ร่างกายเริ่มมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ทั้งในเด็กหญิงและชาย สำหรับเด็กหญิงนั้น สิ่ง que แสดงเห็นถึงความเจริญของร่างกายเต็มที่ คือ การมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนเด็กชายนั้นไม่มีลักษณะบ่งชัดเช่นเด็กหญิง แต่เราอาจสังเกตได้จากสิ่งเหล่านี้คือ การหลังอสุจิในครั้งแรก การมีขนขึ้นตามอวัยวะเพศ นอกจากนี้ น้ำเสียงที่พูดยังเปลี่ยนไปจากเดิม คือ ห้าวขึ้น และมีลักษณะที่เรียกว่า แตกพาน เด็กหญิงนอกจากจะมีประจำเดือนครั้งแรกแล้ว ปรากฏว่าสัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังเปลี่ยนแปลงทางด้านอวัยวะเพศและการเจริญเติบโตของทรวงอก เนื่องจากผลของฮอร์โมนไปบำรุงมากขึ้นในระยะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นนี้ เป็นระยะที่เตือนให้เราเห็นว่า ระยะของวัยรุ่นได้ใกล้เข้ามาแล้ว ซึ่งระยะวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นนี้ ยังแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ

1. ระยะก่อนวัยเข้าสู่วัยรุ่น จะมีอายุประมาณ 10-11 ปี หรือ 12 ปีเด็ก ๆ จะมีความเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างทางร่างกาย เป็นการปรับตัวให้พร้อมที่จะย่างเข้าสู่วัยรุ่น ในช่วงของวัยก่อนรุ่นนี้ ถ้าเด็กคนใดมีลักษณะของความเจริญเติบโตที่รวดเร็วก็จะย่างเข้าสู่วัยรุ่นเร็ว ในช่วงระหว่างอายุ 9 ปี เด็ก ๆ จะเจริญเติบโตอย่างช้า ๆ อยู่ประมาณ 1 ปี พออายุ 10 ปี เป็นต้นไป เด็กบางคนจะเริ่มเจริญเติบโตอย่างมากและรวดเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้นซึ่งอาจทำให้เด็กเองรู้สึกตกใจหรือเป็นกังวลได้

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นด้วย เช่น แขนยาวมือเท้าใหญ่ รวมทั้งลักษณะของประจำเดือนค่อย ๆ เริ่มปรากฏขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งระยะนี้การเปลี่ยนแปลงลักษณะประจำเพศภายนอกเริ่มปรากฏ ได้แก่ การขึ้นของหนวดเคราในเพศชาย และการขยายตัวของหน้าอกและสะโพกในเพศหญิง ความเจริญของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมักไม่สัมพันธ์กันนัก

เด็กชายและเด็กหญิงในวัยก่อนรุ่นนี้จะแตกต่างกันในเรื่องความเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างเห็นได้ชัด เด็กหญิงจะมีน้ำหนักและส่วนสูงมากกว่าเด็กชายวัยเดียวกัน ลักษณะประจำเพศก็เริ่มปรากฏขึ้นในเด็กหญิงก่อนเด็กชาย บางครั้งจึงทำให้เด็กหญิงมีความกังวลใจและปรับตัวเข้าหาเพื่อนชายในห้องเรียนเดียวกันยาก อันเป็นเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เด็กวัยนี้ชอบแยกเพศเล่น สนใจเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่าและไม่สนใจเพื่อนต่างเพศ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเด็กหญิงไม่สนใจเรื่องเพศทั่วไป เพราะเด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศมากขึ้นและมักมีคำถามหรือปัญหาทางเพศมาถามผู้ใหญ่หรือครูอยู่เสมอ

2. ระยะเข้าสู่วัยรุ่น ระยะนี้เซลล์สืบพันธุ์ซึ่งสร้างขึ้นในอวัยวะเพศ (Sex Organ) ทั้งในเพศหญิงและเพศชาย ในเพศหญิงขณะที่เด็กหญิงกำลังเจริญเติบโตอย่างเข้าสู่วัยรุ่น เซลล์เพศหญิงหรือรังไข่ ซึ่งมีอยู่ในรังไข่มาก่อนแล้วตั้งแต่เกิดก็เจริญเติบโต และในขณะเดียวกันรังไข่ซึ่งมีไข่อยู่นับเป็นจำนวนพัน ๆ ฟองนั้น ก็จะถูกกระตุ้นโดยฮอร์โมนจากต่อม Pituitary เป็นผลให้เซลล์หญิงหรือไข่พร้อมที่จะสืบพันธุ์ได้ฟองแรก ปกติไข่จะหลุดลอยออกมาจากรังไข่เดือนละ 1 ฟองจากรังไข่ซ้ายและขวาข้างละเดือนสลับกันไข่ที่สุกแล้วมีขนาดเล็กมาก มีรูปร่างเกือบกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.1 มิลลิเมตร ภายในของไข่ที่สุกแล้วประกอบด้วยนิวเคลียสอยู่ 1 อัน ซึ่งมีหน้าที่เก็บอาหาร ภายในปีกมดลูกมีขนละเอียดอยู่ทำหน้าที่ช่วยพัดพาเอาไข่ให้เคลื่อนที่ไปตามท่อนำไข่เข้าสู่มดลูกได้ ถ้าไข่ไม่ได้รับการผสมพันธุ์กับอสุจิจากเพศชายก็จะสลายตัวไปในปีกมดลูก การเตรียมการต่าง ๆ ของผนังมดลูกเพื่อรองรับไข่ก็หยุดชะงักลงจนเป็นผลทำให้เกิดมีโลหิตประจำเดือนไหลออกมาจากมดลูกในระยะต่อมา ส่วนในเพศชายขณะที่เด็กชายกำลังเจริญเติบโตอย่างเข้าสู่วัยรุ่น เซลล์เพศชายหรืออสุจิจะเจริญเติบโตในขณะเดียวกันต่อมอัณฑะ ซึ่งหลอดเล็กและละเอียดเป็นจำนวนมากสำหรับผลิตเซลล์เพศเพิ่มมากขึ้น ก็ถูกกระตุ้นโดยฮอร์โมนจาก Pituitary ให้ผลิตเซลล์เพศเพิ่มมากขึ้น เซลล์เพศชายนั้นมีขนาดเล็กมากต้องมองด้วยกล้องจุลทรรศน์จึงเห็นรูปร่างลักษณะคล้ายลูกธนูซึ่งมีส่วนหัวที่โต และส่วนหางยาวเรียวยาวลำตัวมีขนาดยาวประมาณ 0.05 มม. สามารถแหวกว่ายไปมาได้ด้วยส่วนหาง แต่ทั้งเพศหญิงและเพศชายการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในระยะวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นนี้ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ และการพัฒนาก็ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่เช่นกัน ซึ่งธรรมชาติจะพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนสมบูรณ์จนเข้าสู่วัยรุ่น

วัยรุ่นตอนต้น คือช่วงตั้งแต่อายุ 13-17 ปี ระยะนี้พัฒนาการของร่างกายต่อเนื่องมากจากวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่น ทั้งส่วนสูง น้ำหนัก และลักษณะทางเพศภายนอกของร่างกายและการเคลื่อนไหว การเจริญเติบโตทางกายจะเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก วัยนี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเจริญขึ้นทุกส่วน เช่น แขนขายาว มือเท้าใหญ่ ตะโพก ออก ไหล่กว้างใหญ่ขึ้นมี พานขึ้นที่หน้าอก แต่ถึงแม้ทุกส่วนในร่างกายจะเจริญขึ้น ทว่าสัดส่วนในการเจริญเติบโตจะแตกต่างกันไป ไม่เติบโตโดยสัมพันธ์กัน ทำให้อวัยวะบางส่วนเกะกะ การเคลื่อนไหวร่างกายเก้งก้างผิดพลาดบ่อย นอกจากนั้นวัยนี้ยังมีกลิ่นตัวแรงและฉุนเนื่องจากภูตามผิวหนังมีมาก ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่เริ่มมีผิวทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย

นอกจากอวัยวะของร่างกายจะเจริญเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านขนาดส่วนสูงและน้ำหนักตัวแล้ว ยังมีการเจริญเกี่ยวกับลักษณะเพศชั้นที่สองออกมาอย่างเห็นได้ชัด คือเด็กชายและเด็กหญิงจะมีการเจริญที่เป็นไปตามเพศของตน เช่น เด็กชายเริ่มมีเสียงห้าวใหญ่ ไหล่กว้าง กล้ามเนื้อเป็นมัด มีหนวดเคราและมีขนขึ้นในที่ลับและรักแร้ ส่วนเด็กหญิงจะมีเสียงแหลมเล็ก สะโพกผาย ทรวงอกขยาย เอวคอดเล็ก เป็นต้น

วัยรุ่นตอนปลาย เป็นวัยที่อายุตั้งแต่ 16 หรือ 17 ถึง 19 หรือ 20 ในระยะนี้พัฒนาการทางร่างกายเจริญถึงระดับวุฒิภาวะสูงสุดทั้งในเพศหญิงและเพศชาย แต่เพศชายบางคนมีพัฒนาการต่อไปจนถึงอายุ 21-22 ปี ช่วงวัยรุ่นตอนปลายนี้ เด็กชายและหญิงจะเริ่มโตทันกัน หลังจากที่เด็กหญิงมีวุฒิภาวะล้ำหน้ากว่าเด็กชายประมาณ 1-2 ปี ในวัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ช่วงวัยรุ่นตอนปลายเป็นช่วงที่อวัยวะสืบพันธุ์และต่อมเพศหญิงเจริญเต็มที่ในเพศหญิง หน้าอกและสะโพกจะขยายเต็มที่แบบผู้ใหญ่ สำหรับเพศชาย อวัยวะเพศและต่อมเพศเจริญเต็มที่เช่นเดียวกัน มีการหลั่งสุจิมากขึ้นกว่าช่วงวัยรุ่นตอนต้นแม้ยามนอนก็มีการฝันเปียก ซึ่งถือว่าเป็นชบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพื่อผ่อนคลายความกดดันของร่างกายที่ได้ผลิตน้ำสุจิออกมา นอกจากนี้ หนวดเครา เห็นได้ชัดเจนในช่วงนี้ และทั้งสองเพศก็มีพฤติกรรมในการสำรวจความใคร่ด้วยตนเอง โดยเฉพาะเพศชายจะมีมากกว่าเพศหญิง

พัฒนาการทางด้านอารมณ์

อารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจที่ร่างกายถูกสิ่งเร้าอื่นมาเร้า คนเรานั้นมักมีอารมณ์เกิดขึ้นเสมอทุก ๆ นาที อารมณ์ของวัยรุ่นนั้นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง โดยที่เราเรียกวัยรุ่นว่าเป็นวัยพายุบูแคม ซึ่งหมายถึงการที่มีอารมณ์รุนแรง เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ในบางครั้งมักมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ การที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรงเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการยุแหย่หรือชักนำให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากลองดี ทั้งในทางที่ดีและทางที่เลว ความคิดคิดชั่ววูบของอารมณ์วัยรุ่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เขาแสดงพฤติกรรมผิด ๆ ออกมา ซึ่งอาจหมายถึงชีวิตและอนาคตของเขาเอง

อารมณ์ของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกล็ดขัดขัง
2. ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าใจ กระอักกระอ่วนใจ สลดหดหู่ ขยะแขยง เสียใจ อารมณ์ประเภทนี้ เป็นอันตรายต่อวัยรุ่นมากที่สุด
3. อารมณ์สนุก เช่น ความรัก ชอบ สุขสบาย พอใจ ตื่นเต้น

เนื่องจากอารมณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ มีทั้งประโยชน์และโทษต่อบุคคลทั้งสิ้น และอารมณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่คงที่แน่นอน ยากแก่การติดต่อดำพันกับคนอื่น ดังนั้นจึงสมควรจะได้ศึกษาและรู้จักอารมณ์ต่าง ๆ ของวัยรุ่นบ้างพอสมควร อารมณ์ต่าง ๆ ของวัยรุ่นที่ควรทราบดังนี้

1. ความกลัว เป็นอารมณ์ที่มีอยู่ในทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย โดยจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความปลอดภัย ความกลัวของวัยรุ่นนั้นส่วนใหญ่มักเป็นความกลัวเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น เด็กชายบางคนกลัวที่จะต้องพูดจากับเด็กหญิงตามลำพัง หรืออาจเป็นความกลัวที่คิดว่าจะไม่ได้รับการยกย่องจากสังคม โดยจะทำให้เด็กคอยระมัดระวังพฤติกรรมจนบางทีไม่เป็นตัวของตัวเองความกลัวอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญของเด็กวัยรุ่น คือ การกลัวเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความไม่สมประกอบต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งนอกจากทำให้เกิดความกลัวแล้วยังทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิดอีกด้วย

2. ความกังวลใจ เป็นผลมาจากความกลัว โดยกลัวเรื่องต่าง ๆ แล้วเก็บเอาเรื่องเหล่านั้นมาเป็นความกังวลใจ ความกังวลใจเกิดจากการนึกคิดและทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต น่าจะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ซึ่งบางทีสิ่งนั้นอาจจะเกิดขึ้นหรือบางทีอาจจะไม่เกิดขึ้นก็ได้ เช่น เกี่ยวกับการสอบ เขามักกังวลว่าจะทำข้อสอบไม่ได้ ทำให้เสียใจ บางทีถึงกับไม่เป็นอันหลับนอนจนกว่าจะได้ทำการสอบผ่านพ้นไปแล้ว นอกจากนี้ ยังมีความกังวลใจเกี่ยวกับเรื่องบุคคลภายในบ้าน เรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมและกังวลใจเกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของตนเอง เป็นต้น

3. ความโกรธ เป็นการแสดงออกของอารมณ์ประเภทก้าวร้าวและรุนแรง ประเภทเดียวกับความอิจฉาริษยาและความเกลียดชัง โดยจะแสดงออกให้เห็นหลายอย่างทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้นว่า มือเท้าสั่น หน้าตาแดงก่ำ หายใจถี่ หุนหันพลันแล่น ขาดความยั้งคิด อาจจะแสดงออกมาในรูปของการทำร้ายผู้อื่นบาดเจ็บ หรืออาจทำร้ายตนเอง ทำลายข้าวของที่อยู่ใกล้มือ บางทีก็ร้องไห้ กระแทกหัว ส่งเสียงดัง หรือบางทีแสดงออกทางอ้อม โดยเก็บตัวเงียบอยู่คนเดียวและไม่ยอมพูดจากับใคร

4. ความรัก ความรักเป็นอารมณ์ประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นกับทุกคน ทุกเพศทุกวัย ในวัยรุ่นมีความรักประเภทใหญ่ดังนี้

4.1 ความรักตนเอง ได้แก่ความรักและดูแลเอาใจใส่สภาพความเป็นไปของร่างกายตนเอง เช่น ทรวดทรง ความสวยงามของใบหน้า การเลือกเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

4.2 ความรักเพื่อน ปกติวัยรุ่นจะให้ความรักและสนิทสนมกับเพื่อนเพศเดียวกันจำนวนมาก ๆ โดยตั้งเป็นแก๊งในพวกที่มีลักษณะนิสัยใจคอและรสนิยมเดียวกับตน และในที่สุดก็จะหาเพื่อนสนิทคู่หูมาอยู่ใกล้ชิดกัน ไปไหนไปด้วยกัน พยายามไปกินไปนอนด้วยกัน เพื่อให้เกิดความสนิทสนมมากยิ่งขึ้น และเอาไปปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ ของตน

4.3 ความรักที่ตนเทิดทูนบูชาเป็นพิเศษ ตามปกติวัยรุ่นมักจะรักคนเก่งคนมีความสามารถพิเศษทางใดทางหนึ่ง และเทิดทูนบูชาอยากเอาแบบอย่างโดยยึดถือเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองในอนาคต

4.4 ความรักในเพศตรงข้าม ในวัยรุ่นปัญหาเรื่องเพศตรงข้ามมักเข้าไปแทรกแซงในจิตใจอยู่เสมอ ซึ่งก่อให้เกิดความรักแบบวัยรุ่นขึ้น ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พยายามทำตนให้เป็นจุดเด่นและความรักของวัยรุ่นต่อเพื่อนต่างเพศเป็นไปอย่างรุนแรงและหลงใหล ใฝ่ฝันอย่างทุ่มเท ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตและอนาคตของวัยรุ่นได้มาก เช่น ในเด็กชายที่มีความคิดรุนแรง ถ้าพลาดหวังจากหญิงที่ตนรักมักแสดงอารมณ์รุนแรงของอารมณ์ออกมา ในเด็กหญิงการปล่อยตัวปล่อยใจง่าย ๆ มักนำผลเสียมาให้โดยอาจคิดสั้น หรือเก็บเอาไปคิดมากทำให้เสียการเรียนอย่างมาก

5. ความอิจฉาริษยา มักเกิดขึ้นเมื่อตนไม่สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ด้วยวิธีอื่น หรือถูกแย่งชิงเอาความรักไป อารมณ์ริษยานี้อาจแสดงออกมาในรูปของความโกรธอย่างรุนแรงและไม่มีเหตุผลได้ โดยเฉพาะวัยรุ่น สาเหตุของความอิจฉาริษยานี้มักเกิดกับปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนต่างเพศ เช่น ในเด็กหญิงจะเกิดความอิจฉาริษยาขึ้นทันทีเมื่อพบว่าเพื่อนชายของตนไปคุยกับหญิงอื่น หรือในเด็กชายมักอิจฉาริษยาเพื่อนฝูงของตน เมื่อผู้หญิงที่ตนให้ความสนใจยกย่องบูชากลับพูดคุยกับคนอื่นอย่างสนุกสนาน ซึ่งในบางครั้งวัยรุ่นไม่สามารถยับยั้งอารมณ์ก็อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้

พัฒนาการทางสติปัญญา

ในเด็กวัยรุ่นเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมายทางร่างกายทำให้วัยรุ่นมีพลังงานมากมีความกระตือรือร้นและความสามารถต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้วัยรุ่นรู้จักใช้ความคิดพิจารณาเหตุผลต่าง ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกับคนอื่น รู้จักพิจารณาตนเองและสังเกตว่าคนอื่นเขามีความรู้สึกรู้สึกต่อเราอย่างไร ทั้งพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นไปในทางที่สังคมยอมรับ โดยจะพยายามเอาแบบอย่างจากบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเห็นว่าดี ซึ่งสิ่งนี้อาจจะได้มาจากคนใกล้ชิด ภาพยนตร์ หนังสืออ่านเล่น เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กในวัยนี้

มักจะชอบส่องกระจกดูตัวเองอยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพและท่าทางให้เป็นไปตามแบบที่ต้องการ

สำหรับการรู้จักตนเองคือ การพยายามดูตัวเองและวิจารณ์ตนเองแต่ไม่บ่อยนัก บางครั้งยอมรับความเกียจคร้านของตนและพยายามเปรียบเทียบกับผู้อื่นและปรับปรุงตัวเองตามให้ได้สมดุล

พัฒนาการทางด้านสติปัญญาในวัยรุ่นตอนต้น พัฒนาการเป็นไปอย่างรวดเร็วมากและเจริญถึงขีดสุดเมื่ออายุประมาณ 16 ปี แล้วค่อย ๆ ลดลงหลังจากอายุ 19-20 ปี

ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่น

1. ความจำดีมาก แต่มักไม่ค่อยใช้ความจำของตนเองให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากต้องการใช้ความคิดในการแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่กว้างขวาง โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของสังคม ในวัยนี้จะพยายามคิดตัดสินว่าสิ่งใดที่ดีกว่า สิ่งใดที่ควรจะเป็นและควรเกิดขึ้นกับสังคม

2. มีสมมติโดยเฉพาะเรื่องที่ตนสนใจเป็นพิเศษก็จะมีสมมติในการศึกษาค้นคว้าและพยายามค้นหาความจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยไม่ยอมห่อถ้อยง่าย ๆ และมีความสามารถในการตั้งสมมติควบคุมอารมณ์ของตนให้เหมาะกับกาลเทศะ

3. มีความคิดเจริญ กว้างขวางไปไกล พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพูนความสามารถของตัวเริ่มเข้าใจในความสวยงาม ความไพเราะ ความเจริญในด้านนี้จะค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการเร่งเร้าให้เกิดกับวัยใดวัยหนึ่ง

4. มีจินตนาการมาก มักชอบนั่งคิดเพ้อฝันสร้างวิมานในอากาศอยู่คนเดียวเป็นเวลานาน ๆ การฝันกลางวันของวัยรุ่นนี้มักเกี่ยวกับเรื่องเพื่อนต่างเพศ ความรัก และเรื่องเกี่ยวกับการประสบผลสำเร็จในชีวิตในอนาคตของตนเอง โดยอยากจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้แล้วแต่ใจของตนปรารถนา ความนึกฝันดังกล่าวนี้ถ้าไม่ได้รับคำแนะนำให้กระทำถูกทางแล้ว หรือเพิกเฉยก็จะทำให้วัยรุ่นเกิดความขาดไม่กล้าเผชิญกับอุปสรรคในชีวิตและก่อให้เกิดความชิงชังในสังคม แต่ถ้าได้รับการแนะนำและสนับสนุนให้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมคู่กันแล้ว ก็จะเป็นการส่งเสริมการสร้างบุคลิกภาพให้ดียิ่งขึ้น

5. ความเชื่อมั่นต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรงโดยเมื่อปักใจเชื่ออะไรแล้ว มักเชื่ออย่างจริงจัง และถ้าไม่ยอมเชื่ออะไรแล้วก็ยากที่จะทำให้เชื่ออะไรได้ง่าย ๆ นอกจากจะมีหลักฐานมาอ้างอิง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักจะมีทั้งประโยชน์และโทษ เพราะถ้าเด็กวัยรุ่นเชื่อมั่นไปในสิ่งที่ดีย่อมก่อประโยชน์เป็นอย่างมาก แต่ถ้าไปหลงเชื่อมั่นในสิ่งที่ผิดแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ ดังนั้นจะเห็นว่าวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจกลายเป็นอาชญากรต่อไป

พัฒนาการทางสังคม

เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ทางร่างกายและจิตใจแล้วเรายังพบว่า เด็กยังมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับสถานะความเป็นอยู่ภายในครอบครัวด้วย ดังจะเห็นได้ว่าเด็กในวัยนี้ต้องการเป็นอิสระ และต้องการเป็นตัวของตัวเอง ชอบอยู่ตามลำพังมีห้องอยู่เป็นสัดส่วน มีของใช้ส่วนตัว ซึ่งถ้าเราเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงอันนี้ เราอาจจะช่วยเหลือเด็กได้ด้วยการจัดหาห้องส่วนตัวให้เขาได้อยู่ตามลำพัง และใช้ความคิดเห็นของตนอย่างอิสระ ซึ่งจะช่วยให้มากในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเขาในโอกาสต่อไป

ในวัยรุ่นนี้เด็กกำลังมีความต้องการอย่างรุนแรงในการที่จะทำตนเองให้เป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนและบุคคลในสังคม โดยจะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานะดังกล่าว โดยเราสามารถสังเกตได้จาก

- การแต่งตัว พิถีพิถันเป็นพิเศษ
- เอาใจใส่ในกิริยาของตนเองและบุคคลในครอบครัว
- ต้องการให้ทุกคนยอมรับว่าตนเป็นผู้ใหญ่
- มีการรวมกลุ่มระหว่างเพื่อนสนิทในเพศเดียวกันในรูปแบบของแก๊ง และในระยะต่อมามักเริ่มมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม โดยจะมีสมาชิกต่างเพศเข้าร่วมกลุ่มด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

วัยรุ่นพยายามที่จะหาเพื่อนที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกัน มีรสนิยมเหมือนกัน เพื่อที่จะได้เอาไว้อับหาสมาคมพูดคุยสังสรรค์กันกลุ่มของเด็กวัยรุ่นนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความประพฤติและการแต่งกาย กิริยาท่าทาง มีการพยายามเลียนแบบกันเพื่อให้เกิดเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มขึ้น แม้ว่าการกระทำบางอย่างที่ตนทำเพื่อความโก้และเพื่อก่อให้เกิดจุดเด่นขึ้น จะขัดต่อสายตาของผู้ใหญ่ก็ตาม

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างเพศ

เด็กวัยรุ่นมักมีความกังวลใจและลำบากใจอย่างมาก ในการที่จะทำให้ตนเองสามารถเข้ากับเพื่อนต่างเพศของตนได้ ความสัมพันธ์ของเด็กวัยรุ่นกับเพื่อนต่างเพศนั้นมีทั้งในสภาพที่เป็นเพื่อนฝูงชอบพอกันและในด้านความสัมพันธ์ในฐานะจะร่วมชีวิตต่อไปในอนาคต สิ่งสำคัญ คือไม่ควรห้ามไม่ให้เด็กหญิงชายคบค้าสมาคมกัน เพราะแทนที่เด็กจะเลิกคบหากันกลับพยายามหาทางหลบซ่อนมาพบกันเองโดยมิให้ผู้ใหญ่ล่วงรู้ และความกดดันที่ถูกกีดกันอาจผลักดันให้เกิด

ความประพฤติไปในทางที่ผิดได้ ทางที่ดีผู้ใหญ่ควรสนับสนุนให้เด็กชายหญิงให้คบหากันเป็นลักษณะเพื่อนกันได้ภายในขอบเขต ซึ่งตามปกติผู้ใหญ่มักวิตกกังวลว่ายังไม่ถึงเวลาอันสมควร แต่เราไม่ควรถือว่าความรักในระยะวัยรุ่นนั้นเป็นสิ่งที่จริงจังนัก เพราะเป็นเรื่องธรรมดาที่เด็กวัยรุ่นมักเกิดความเพ้อฝันในเรื่องความรักที่ได้รับกระตุ้นมาจากหนังสือ ภาพยนตร์ สังคมซึ่งเกิดขึ้นในเพื่อนฝูงเมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ออกมา สิ่งที่เขาต้องการมากที่สุดในขณะนั้นคือ ต้องการได้เป็นที่รัก โดยจะเป็นที่รักของใครหรือจะรักใครนั้นไม่สำคัญขอเพียงแต่ให้ได้มีความรักเท่านั้น เพราะคิดว่าจะทำให้ชีวิตของตนเองสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเหมือนกับคนอื่น วัยรุ่นมักมีความหลงใหลใฝ่ฝันบุคคลที่มีความเก่ง และมีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ยั่งยืนพอนาน ๆ เข้าเมื่อมีความคิดเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นก็จะรู้สึกว่าสิ่งที่ตนเคยคิดและปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่เหลวไหลเหลือเกิน

ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศเราสามารถแบ่งออกเป็นชั้น ๆ ตามอายุได้ 7 ชั้น คือ

1. วัยทารกและวัยเด็ก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายต่างสนใจตัวเอง
2. วัยเด็กตอนต้นทั้งสองเพศเริ่มแสวงหาเพื่อนโดยไม่จำกัดเพศ
3. เมื่ออายุประมาณ 8 ปี ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงต่างชอบเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกัน
4. เมื่ออายุประมาณ 10-12 ปี เด็กชายและเด็กหญิงเริ่มจับกลุ่มภายในเพศเดียวกัน และแสดงความเป็นอริกับเพศตรงข้าม
5. เมื่ออายุประมาณ 13-14 ปี เด็กหญิงเริ่มสนใจเด็กชายพยายามทำทุกอย่างที่จะเรียกร้องความสนใจจากเด็กชาย แต่เด็กชายยังเฉยอยู่
6. อายุประมาณ 14-16 ปี เด็กชายเริ่มสนใจเด็กผู้หญิงขึ้นบ้างและบางคนเริ่มแยกตัวไปสนิทสนมกับเพื่อนตรงข้าม
7. อายุประมาณ 16-17 ปี หรือมากกว่า เด็กชายและหญิงเริ่มจะจับกันเป็นคู่ ๆ

พัฒนาการทางเพศ

เนื่องจากฮอร์โมนทางเพศทำงานมากขึ้นในวัยรุ่น อิทธิพลของฮอร์โมนทางเพศนี้มีผลต่อลักษณะทางกายวิภาคของร่างกายทั่วไป และลักษณะทางเพศทุติยภูมิ (Secondary Sex Characteristic) และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือกระตุ้นจิตใจให้เกิดแรงขับเคลื่อนทางเพศ (Sex Drive) ให้สูงขึ้น (วิทยา นาควัชร, 2540 อ้างใน บุษยา แรกข้าว)

จะเห็นว่าในวัยรุ่นมีพลังงานมากทั้งใน

1. พลังงานฝ่ายกาย
2. พลังงานทางจิต
3. พลังงานทางเพศ

พลังงานทางเพศที่มีมากขึ้นมานั้นจะทำให้วัยรุ่นเริ่มสนใจกับกิจกรรมหรือปฏิกิริยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของตนเองมากขึ้น เช่น การเกิดการแข็งตัวของอวัยวะเพศ การมีประจำเดือน และอาจทดลองทำพฤติกรรมทางเพศด้วยความรู้สึกอยากรู้อยากเห็น ตื่นเต้น กลัว ๆ กล้า ๆ และเพื่อเป็นการปลดปล่อยพลังงานทางเพศที่มีอยู่มาก ที่พบเห็นกันบ่อย ๆ ได้แก่ การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง

ดังนั้นพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นอันเนื่องมาจากความสับสนวุ่นวายของวัยรุ่น อาจแบ่งเป็น

1. พฤติกรรมทางเพศกับตนเอง (Autosexuality)

วัยรุ่นจะใช้ตัวเองเป็นวัตถุที่เร้าความรู้สึกทางเพศให้ถึงจุดสุดยอดทางเพศได้ พฤติกรรมทางเพศที่พบบ่อย ๆ คือ การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (Masturbation) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มาจากการที่วัยรุ่นมีความฝันหรือจินตนาการทางเพศสูง และต้องการผ่อนคลายความรู้สึกตึงเครียดเหล่านั้น จึงสร้างพฤติกรรมชนิดนี้ขึ้นมา โดยทั่วไปถือว่าเป็นพฤติกรรมปกติในวัยรุ่น เป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ แต่ยังมีวัยรุ่นอีกเป็นจำนวนมากที่คิดว่าเป็นการเสียพลังงานและความจำ หรือเป็นการกระทำที่เป็นความผิด ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความละอายใจ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการจะกระทำต่อไปอีก ยิ่งทำให้เกิดความคับข้องใจได้

2. พฤติกรรมทางเพศกับคนเพศเดียวกัน (Homosexuality)

ในช่วงที่อาจพบได้บ่อยคือ ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เป็นช่วงที่วัยรุ่นเริ่มเปลี่ยนจากวัตถุที่ความรู้สึกทางเพศ (Erotic Object) จากตัวเองไปหาบุคคลอื่นในช่วงนั้น เพื่อนเพศเดียวกันจะเข้ามามีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นลักษณะของความเหมือนกัน ไม่มีอันตราย ไม่มีแปลกประหลาด วัยรุ่นจึงมักสนใจเพื่อนเพศเดียวกันก่อน จะเห็นว่ามีกลุ่มกันเล่นอย่างชัดเจนในกลุ่มวัยรุ่นชายหญิงจากความสนิทสนมใกล้ชิดและความมีโอกาสน่าจะสนิทสนมมากขึ้นได้ จึงทำให้วัยรุ่นบางคนอาจมีจิตใจฝืนชอบเพศเดียวกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎี Bisexuality ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ ที่ว่า มนุษย์ทุกคนจะมีลักษณะซึ่งมีความผสมผสานกันระหว่างเพศตัวเองกับเพศตรงข้าม ฉะนั้นเมื่อมีโอกาสมนุษย์จึงอาจแสดงความชอบพอในเพศเดียวกันได้ แต่ในสิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างความต้องการของตัววัยรุ่นเอง กับค่านิยมของสังคมที่กำหนดให้มนุษย์ควรมีพฤติกรรมทางเพศกับมนุษย์ต่างเพศที่เป็นผู้ใหญ่

จึงจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นจะผลัดความรู้สึกเหล่านี้ให้เข้าหาความรู้สึกสนใจเพศตรงข้ามได้ แต่ก็มีบ้างที่ไม่สามารถผลักดันเองให้หันเข้าหาเพศตรงข้ามจึงเกิดพฤติกรรมรักร่วมเพศติดตัวต่อไป

3. พฤติกรรมทางเพศกับคนต่างเพศ (Heterosexuality)

วัยรุ่นจะเริ่มสนใจเพศเพื่อนต่างเพศมากในเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย เนื่องจากมีความมั่นใจว่าเป็นความถูกต้องทางสังคม และจะเป็นทางที่เขาจะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย เป็นการลดความคับข้องใจที่ตนเองเคยมีมาความรู้สึก ตามข้อ 1, 2 มาแล้ว จะเห็นว่าวัยรุ่นจะสนใจพฤติกรรมและกิจกรรมทางเพศมากอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง พฤติกรรมที่พบบ่อย ๆ ได้แก่ การแอบอ่านหนังสือปกขาว แอบดูภาพยนตร์เกี่ยวกับเรื่องเซ็กส์ หรือแอบไปเที่ยวโสเภณี หรือแม้แต่การพยายามทำตัวให้เด่น เพื่อให้เพศตรงข้ามสนใจ พฤติกรรมเหล่านี้เชื่อว่ามาจากแรงขับเคลื่อนทางเพศและวัยรุ่นคิดว่าการที่เขาแสดงเช่นนั้นเป็นความถูกต้องที่สุด

จะเห็นว่าถ้าเราเข้าใจกลไกทางเพศในเด็กวัยรุ่นแล้ว จะสามารถอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ที่วัยรุ่นแสดงออกมาได้เกิดเป็นความเข้าใจและเกิดประโยชน์ในการอธิบายหรือแนะนำให้วัยรุ่นปฏิบัติตัวให้เหมาะสมได้ ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพฤติกรรมสุขภาพ การคบเพื่อนทั้งในกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันและกลุ่มเพื่อนต่างเพศ ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับคนทั่วไป ถ้าสามารถปรับตัวได้ดีก็สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข แต่ไม่สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาได้ ถ้าปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อสุขภาพของวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

พฤติกรรม (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2527) หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ ซึ่งจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม ทั้งมีอยู่ภายใน หรือแสดงออกมาภายนอก โดยพื้นฐานทางจิตวิทยามีความเชื่อว่าพฤติกรรมทุกชนิดที่มนุษย์กระทำย่อมมีสาเหตุและมีจุดมุ่งหมาย โดยที่จุดมุ่งหมายนั้นเป็นการตอบสนองต่อมนุษย์นั่นเอง

พฤติกรรม (กองอนามัยครอบครัว, 2537) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ของร่างกายที่แสดงออกมา สามารถสังเกตได้ด้วยบุคคลอื่นหรือปฏิกิริยาภายในที่มีต่อสถานการณ์หรือในเหตุการณ์ ซึ่งรวมทัศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความนึกคิด ในบางครั้งไม่สามารถแสดงออกให้เห็นได้

พฤติกรรม (Twaddle, 1981) หมายถึง ปฏิกริยาต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกทั้งภายในและภายนอกบุคคล มีทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ และแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยมักได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของบุคคลรอบตัวสถานการณ์นั้นและประสบการณ์ในอดีต

มีการสรุปว่ามีแนวคิดเรื่องพฤติกรรมแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ (บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์, 2530 อ้างใน วราภรณ์ จิโนรส, 2538)

ข้อสมมุติฐานที่ 1 สาเหตุจากปัจจัยภายในบุคคล (Intra Individual Causal Assumption) ฐานฐานของแนวคิดมาจากสมมุติฐานเบื้องต้นว่า สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจากองค์ประกอบภายในบุคคลอันได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจ ความตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เป็นต้น

ข้อสมมุติฐานที่ 2 สาเหตุภายนอก (Extra Individual Causal Assumption) กลุ่มนี้มีฐานฐานแนวความคิด มาจากสมมุติฐานที่ว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมมาจากภายนอกตัวบุคคล นักพฤติกรรมกลุ่มนี้สนใจศึกษาทางด้านสิ่งแวดล้อมและระบบโครงสร้างทางสังคมและลักษณะทางภูมิศาสตร์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนอย่างไร ทฤษฎีที่นำมาประยุกต์ใช้จะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยา สังคม และเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

ข้อสมมุติฐานที่ 3 สาเหตุจากปัจจัยหลายปัจจัย (Multiple Causality Assumption) กลุ่มนี้มีฐานฐานแนวความคิดมาจากสมมุติฐานที่ว่าพฤติกรรมของบุคคลนั้นเกิดมาจากทั้งปัจจัยภายในบุคคลและภายนอกบุคคล พฤติกรรมสุขภาพเป็นพฤติกรรมหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยหลายปัจจัย

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

หมายถึง การประพฤติปฏิบัติทางเพศที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเมื่อเริ่มสู่วัยรุ่นตอนต้นคือตั้งแต่อายุ 13 ปี การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การดื่มสุราหรือยาเสพติดก่อนการมีเพศสัมพันธ์ หรือการมีคู่นอนจำนวนมาก ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและปัญหาทางสังคมที่จะตามมา (จันทร์ทิตา พฤษานานนท์, 2538, หน้า 147) จากการศึกษาจะแยกลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นได้ดังนี้

1. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการมีเพศสัมพันธ์เร็วตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ถือว่าเป็นปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศประการหนึ่งเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม ส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศตรงข้ามส่งผลให้เกิดแรงขับทางเพศ (Sex Drive) มีความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศสูง ประกอบสังคมปัจจุบันเปิดโอกาสให้วัยรุ่นคบกันได้ง่าย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจึงมีมากขึ้น เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เนื่องจากวัยรุ่นขาดการป้องกัน ความล้มเหลวในการคุมกำเนิด การมีคู่นอนหลายคน ไม่มีความละเอียดรอบคอบในการเลือกคู่นอน (พรพนพิไล ศรีอาภรณ์, 2537, หน้า 76) จากการศึกษาในประเทศไทย วัยรุ่นไทยเริ่มมีประสบการณ์ทางเพศในช่วงอายุประมาณ 12-17 ปี โดยมากพบในวัยรุ่นชายมากกว่าวัยรุ่นหญิง (กฤตยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แซ่มสนิท, 2537, หน้า 112) ปวีณา สายสูง ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดน่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.4 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเฉลี่ยอายุ 16.7 ปี มีเพศสัมพันธ์กับคูรัก ร้อยละ 74.2 มีคู่นอนมากกว่า 1 คน ร้อยละ ๑๖.๖ วรรณ วรรณ และคณะ (2537, อ้างใน ปวีณา สายสูง, 2541) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก ผลการสำรวจพบว่า มีนักเรียนร้อยละ 7.5 เคยมีเพศสัมพันธ์แล้วและมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 16 ปี ร้อยละ 61.8 มีเพศสัมพันธ์กับคนรักมากที่สุด ร้อยละ 21.5 มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 73.6

2. การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้การคุมกำเนิดและป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างหนึ่งซึ่งสามารถนำไปสู่การติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ ในประเทศไทยจากการศึกษาที่ผ่านมา การตัดสินใจเลือกใช้ถุงยางอนามัยขณะที่มีเพศสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี คือ กรณีเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการวัยรุ่นจะมีการใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น แต่พบว่าเมื่อมีความสัมพันธ์กับคนรักวัยรุ่นส่วนใหญ่จะไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยเนื่องจากคิดว่าคนรักของตนไม่มีโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล, 2537) เช่นเดียวกับการศึกษาของ กฤตยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แซ่มสนิท (2537) พบว่า วัยรุ่นทั้งหญิงชายมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนด้วยกัน โดยวัยรุ่นชายเชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงแทนการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศจะช่วยลดโอกาสเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในประเทศไทยถึงแม้ว่ากระทรวงสาธารณสุขได้มีการรณรงค์ในการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่อย่างไรก็ตามทั่วไปยังไม่เข้าใจถึงประสิทธิภาพของถุงยางอนามัยได้ดีพอ

3. การดื่มสุราหรือยาเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์

การดื่มสุราหรือยาเสพติดก่อนมีเพศสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมเสี่ยงโดยทางอ้อมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เพราะการดื่มสุราหรือยาเสพติดจะนำไปสู่การขาดสติสัมปชัญญะ ขาดความยับยั้งคิด ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ง่ายมากขึ้น เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดความยับยั้งชั่งใจ เป็นต้น จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ของนักเรียนชายแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า วัยรุ่นที่มีการดื่มสุรา มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยมีร้อยละ 44.8 (อัญชลี คติอนุรักษ, 2535) เช่นเดียวกับการศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มวัยรุ่นหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดอุดรธานี พบว่า วัยรุ่นจะมีการดื่มสุราทุกครั้งก่อนมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการหรือหญิงนอกหมู่บ้านโดยที่ไม่มีการใช้ถุงยางอนามัย (ชัยวัฒน์ ทศนพูนชัย, 2539) และจากการศึกษาของ สมประสงค์ พระสุจันทรทิพย์ (2544) พบว่าจากการเสพยาอี ผลของยาจะทำให้เกิดอาการหลอนทางประสาทรวมไปถึงไม่มีการควบคุมตนเองปัญหาที่พบตามมาก็คือ ร้อยละ 90 ของชายหญิงที่เมายาแล้วจะมีเพศสัมพันธ์โดยที่ไม่มีการป้องกัน

4. การมีคู่นอนจำนวนมาก

นอกจากนี้การมีคู่นอนจำนวนมากซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่สำคัญอีกพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งผลจากการมีคู่นอนมากนี้จะเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ง่าย การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีกับหญิงบริการทางเพศ ภายหลังพบว่าบุคคลแรกที่วัยรุ่นชายมีเพศสัมพันธ์ด้วยคือ คู่รัก คู่หมั้น คนรู้จัก หรือคู่นอนชั่วคราว สูงกว่าหญิงบริการทางเพศ (บุษยา แรกข้าว, 2543) นอกจากนี้การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายหญิงยังเป็นลักษณะของการมีคู่นอนหลายคนและเป็นระยะเวลาสั้น ๆ โดยมักไม่มีการพูดคุยสื่อสารระหว่างกันและกันในเรื่องเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการใช้ถุงยางอนามัยหรือการป้องกันเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

4. แนวความคิดเกี่ยวกับครอบครัว

ครอบครัว

เป็นสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการส่งเสริมพัฒนาการของวัยรุ่น โดยเป็นส่วนสำคัญที่กำหนดลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ

ความหมายและความสำคัญของครอบครัว

สุพัตรา สุภาพ (2518) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยาจะมีลูกก็ได้หรือไม่ก็ได้ ครอบครัวเป็นกลุ่มบุคคลที่มารวมกันทางสายโลหิตหรือการได้รับเลี้ยงดู (คือเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้) มีการก่อตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะที่เป็นสามีหรือภรรยาเป็นบิดามารดา เป็นบุตรชายหรือบุตรสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวัฒนธรรมเดิมและมาจากการสร้างวัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้

นิยม บุญมี (2530) ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมหน่วยเล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นในทางสายโลหิตระหว่างสมาชิกเป็นสถาบันแรกของวิวัฒนาการของมนุษย์เป็นสถาบันเดียวที่ให้กำเนิด และทำหน้าที่วางรากฐานอันสำคัญให้แก่สถาบันอื่น ๆ ของครอบครัวจึงปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญหลายอย่างเพื่อสังคม เช่น เป็นผู้กำหนดบุคลิกลักษณะเฉพาะให้กับสมาชิกในครอบครัว สร้างความรู้สึกให้มีความรัก ความผูกพันในระหว่างสมาชิก ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณี การนับถือศาสนา การมีค่านิยมที่เหมาะสม ความรู้สึกรับผิดชอบ รู้จักการทำงานอันเป็นพื้นฐานอาชีพ

พอสรุปเป็นลักษณะสำคัญของครอบครัว ได้ดังนี้ (สุพัตรา สุภาพ, 2518)

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายโลหิต หรือการมีบุตรบุญธรรม การสมรสแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ส่วนความผูกพันทางสายโลหิตคือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร
2. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้ อยู่ร่วมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งแยกกันไปอยู่ต่างหาก สมัยโบราณครัวเรือนหนึ่งจะมีสมาชิก 3-4-5 ชั่วอายุคน ปัจจุบันครัวเรือนมีขนาดเล็กประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตรหนึ่งหรือสองสามคนขึ้นไปหรือไม่มีเลย
3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อระหว่างบุคคล เช่น สามีภรรยา บิดามารดา บุตร พี่น้อง โดยสังคมแต่ละแห่งจะกำหนดบทบาทของแต่ละครอบครัวได้ ซึ่งขึ้นกับประเพณีของแต่ละแห่ง ซึ่งหมายความว่าไม่ใช่ต่างคนต่างกิน ต่างคนต่างอยู่ แต่ต่างมีความสัมพันธ์ต่อกัน รักกัน เช่น รักกันเอาใจใส่สั่งสอนกัน จิตใจผูกพันกัน เป็นต้น
4. ครอบครัวถ่ายทอดรักษาวัฒนธรรม สมาชิกจะถ่ายทอดและรับแบบของความประพฤติในการปฏิบัติต่อกัน เช่น ระหว่างสามีภรรยาและบุตร และเมื่อผสมผสานกับวัฒนธรรมที่นอกเหนือไปจากครอบครัวก็จะได้แบบของความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติต่อกันและต่อผู้อื่น

หน้าที่ของครอบครัว (ชาย เสวิกุล อ้างใน จวีวรรณ สุขพันธ์ไพธาราม, 2525)

1. ครอบครัวเป็นกลุ่มสังคม (Social Group) อันแรกที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ และเด็กสำนึกว่าตนมีส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนี้ ครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรม บ่มนิสัยเด็กให้มีความรู้จักผิดชอบชั่วดี และสอนให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่ง of สังคม

2. ครอบครัวเป็นสถาบันซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร การพักผ่อนนอนหลับ การเล่น การรักษาความสะอาด โดยที่บิดามารดา จะต้องรับผิดชอบในการสอดส่องดูแลว่าเด็กได้กระทำการกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นได้ถูกต้องเรียบร้อย และด้วยกิริยาอาการที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องด้วย

3. ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่เด็กมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดที่สุด ทั้งด้านความเป็นอยู่ด้านจิตใจ และด้านอารมณ์ หากเด็กได้รับความต้องการทางใจหรือทางอารมณ์ตามปกติ เมื่อเติบโตขึ้นก็จะเป็นบุคคลที่มีจิตใจหนักแน่น รู้จักควบคุมสติอารมณ์ มีจิตใจอบอุ่นอารี เห็นอกเห็นใจผู้อื่นและมีความรักเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ ด้วย ในทางตรงข้ามถ้าเด็กไม่มีโอกาสพัฒนาทางด้านจิตใจและอารมณ์เด็กจะมีจิตใจคับแคบเต็มไปด้วยความเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้อื่น

ส่วน ฮอร์ตัน และฮันต์ (Horton and Hunt อ้างใน นิยม บุญมี, 2530) ได้อธิบายหน้าที่ของครอบครัวไว้ดังนี้

1. หน้าที่ควบคุมบังคับความต้องการทางเพศ (The Sexual Regulation Function)

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคมที่ช่วยควบคุมและตอบสนองความพึงพอใจทางเพศ การสมรสจะช่วยลดปัญหาทางเพศในเรื่องการข่มขืนกระทำชำเรา เพราะการสมรสเป็นวิธีการหนึ่งที่สังคมเข้ามามีบทบาทในการควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศ ให้อยู่ในปทัสถานของสังคมนั้น ๆ

2. หน้าที่สร้างสมาชิกใหม่ (The Reproductive Function)

สังคมจะดำรงอยู่ได้ก็ต้องมีสมาชิกใหม่แทนที่สมาชิกคนเดิมที่ตายจากไป ถ้าปราศจากสมาชิกใหม่แล้วสังคมนั้น ๆ จะค่อย ๆ สลายตัวไป สมาชิกใหม่ที่มาแทนที่จะต้องสมดุลกับทรัพยากรของสังคมหากมีสมาชิกใหม่มากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การว่างงาน ความยากจน อาชญากรรม ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและอาหารการกิน และถ้าหากสมาชิกน้อยเกินไปก็ทำให้เกิดการขาดแคลนกำลังคนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ

3. หน้าที่อบรมสั่งสอนระเบียบของสังคม (The Socialization Function)

ครอบครัวทำหน้าที่เป็นแหล่งอบรมเบื้องต้นที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เพื่อให้เด็ก รู้จักค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรมและพัฒนาบุคลิกภาพ จะทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมในสังคมการอบรมนั้นกระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่เล็กจนโต

4. หน้าที่ให้ความรักและความอบอุ่น (The Affection Function)

สมาชิกทุกคนได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างบริสุทธิ์ใจจากครอบครัว และเป็น แหล่งประกันได้ว่าจะมีคนรักเข้าใจเสมอ เป็นความรักในกลุ่มปฐมนุญ ถ้ามีสมาชิกคนใดได้รับความ ผิดหวังไม่ว่าด้านใดครอบครัวเป็นแหล่งให้กำลังใจและปลุกปลอบเพื่อให้เกิดความอดทน พ้นฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้

5. หน้าที่กำหนดสภาพ (The Status Function)

เด็กที่เกิดมาจะได้รับสถานภาพทางสังคมโดยกำเนิด (Ascribed Status) ทันทิ ไม่ต้องแสดงความสามารถใด ๆ สถานภาพทางสังคมโดยกำเนิด เช่น เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ลำดับในการเกิดในครอบครัวว่าเป็นลูกคนโต คนกลาง หรือคนสุดท้อง เป็นต้น

6. หน้าที่ปกป้องคุ้มครองหรือเลี้ยงดูผู้เยาว์ (The Protective Function)

พ่อแม่ย่อมมีความรักลูก ทะนุถนอมประคับประคองเลี้ยงดูลูกของตนเป็นอย่างดี ในทุกด้านอย่างสุดความสามารถที่จะทำได้ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การศึกษาอบรมและฐานะ ทางเศรษฐกิจ

7. หน้าที่ทางเศรษฐกิจ (The Economic Function)

ในสังคมดั้งเดิมถือว่าครอบครัวเป็นหน่วยผลิตที่สำคัญ สมาชิกทุกคนจะรวมกลุ่มกัน ทำงานและแบ่งผลผลิตซึ่งกันและกัน ในสังคมสมัยใหม่ก็ยังคงทำหน้าที่เป็นสถาบันทางเศรษฐกิจ โดยพ่อแม่ทำงานหาเงินมาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การศึกษา การพักผ่อน หย่อนใจเพื่อสุขภาพอนามัยและอื่น ๆ เมื่อเด็กโตขึ้นก็ออกไปทำงานหารายได้มาช่วยเหลือเจือจุน ครอบครัวต่อไป ดังนั้น ครอบครัวจึงทำหน้าที่เป็นหน่วยผลิตทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ลักษณะครอบครัวที่ทุกคนต้องการ (Nicholas, 1983 อ้างใน บุษยา แรกข้าว, 2543)

1. การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว คุณสมบัติประการแรกที่มีความสำคัญมากที่สุด และเป็นการค้นพบการวิจัยอย่างไม่คาดถึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ง่ายที่สุดแต่หลายคนมองข้าม ไปได้ง่าย ๆ เช่นกัน ความพึงพอใจความชื่นชมและเห็นคุณค่าของกันและกันในครอบครัว ควรจะ ได้แสดงออกอย่างชัดแจ้ง บิดาเห็นคุณค่าของมารดาและบุตรแสดงความชื่นชมพอใจในตัวมารดา และบุตรขณะเดียวกันบุตรก็แสดงความรู้สึกที่ดีต่อบิดามารดาเช่นกัน เมื่อคนในครอบครัวอยู่ร่วมกัน

ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกัน คุณสมบัติประการนี้เปรียบเสมือนพื้นฐานของความอบอุ่นและมั่นคงในครอบครัว ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิกของสังคมให้มีทัศนคติให้มีทัศนคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย

2. การมีเวลาอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวได้ร่วมกันทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกัน และเป็นกิจกรรมที่ทุกคนมีความพอใจที่จะทำร่วมกันมิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญ เช่น การรับประทานอาหารโดยพร้อมเพรียงกัน การสนุกสนานรื่นเริงร่วมกันและการทำงานร่วมกัน บางครอบครัวอาจออกกำลังกายร่วมกัน ทักษนาจร ไปค่ายพักแรม เป็นต้น

3. การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้รับความสุขและมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง ชีวิตปัจจุบันเรามักไม่ค่อยมีเวลาร่วมกันทุกคนทุ่มเทกับการงานของตน แต่ละครอบครัวก็ประสบปัญหาเหล่านี้ด้วยกัน แต่ถ้าทุกคนในครอบครัวจะนั่งลงมาเล่าให้กันฟังว่ากิจกรรมความวุ่นวายของแต่ละคนนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ด้วยวิธีนี้แสดงให้เห็นว่าความวุ่นวายและความยุ่งยากของงานไม่ได้เป็นอุปสรรคเลย

4. การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นอย่างดี ครอบครัวที่มีคุณภาพจะมีวิธีการติดต่อสื่อสารที่ดีมาก ครอบครัวโดยทั่วไปที่มักมีปัญหา คือ ไม่มีเวลาพูดคุยกัน บางครอบครัวบิดารู้เรื่องราวของบุตรจากบุคคลที่ 3 หรือบุคคลภายนอกครอบครัว แต่สำหรับครอบครัวที่มีคุณภาพจะติดต่อกันโดยตรงมีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ สมาชิกในครอบครัวก็มักจะเป็นผู้ฟังที่ดีและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เมื่อมีความขัดแย้งก็จะนำเอามาพูดกัน ไม่ปกปิดเก็บไว้ในใจ แต่พยายามที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของกันและกัน พยายามหาทางเลือก ทางแก้ไขที่ดีสำหรับทุกคน

5. การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า พบว่า ในครอบครัวที่มีคุณภาพไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด มักมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกัน เช่น ไปวัดทำบุญตามเทศกาล ไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนาทำให้มีสติ ความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง รู้จักรับความโกรธได้เร็วและรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม

6. การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤตการณ์ในครอบครัวได้อย่างดี เป็นการสกัดกั้นและป้องกันปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี กล่าวคือครอบครัวที่มีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหา หรือกู้สถานการณ์ที่วิกฤตินั้นให้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม แม้ว่าการประสบปัญหาความทุกข์ยากจะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ แต่ครอบครัวที่มีคุณภาพจะจัดการได้ดีแม้ยากลำบากอย่างไร

ที่สุดก็ตามคนในครอบครัวจะมีความมั่นใจ และไว้วางใจต่อกัน จะร่วมกันต่อสู้ปัญหาแทนที่จะทอดทิ้งหรือแตกแยกไปคนละทิศทาง จะให้กำลังใจกันซึ่งกันและกันและร่วมกันคลี่คลายปัญหาได้ในที่สุด

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัว จากโครงสร้างของครอบครัวที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายที่มีอยู่ร่วมกันมากกว่า 2 รุ่นในครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ผู้ใหญ่ที่ใช้เวลาเกือบตลอดชีวิตในการเลี้ยงดูบุตรก็เปลี่ยนไป เวลาที่ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรก็ลดน้อยลงเนื่องจากบิดามารดามีภารกิจที่ต้องทำงานนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรย่อมจะลดลงไปด้วยจากสภาพของการที่มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อยและยังไม่มีคุณภาพ จึงเป็นผลให้เด็กบางคนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสังคม โดยเฉพาะเด็กที่เติบโตขึ้นมาในสังคมเมืองที่วุ่นวาย (อมรา พงศาพิชญ์ และคณะ, 2537) นอกจากนั้นบทบาทและสถานภาพของสตรีเปลี่ยนแปลงไป สตรีต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้นเมื่อสตรีมีโอกาสในสังคมมากขึ้น ชีวิตของคนในครอบครัวก็เปลี่ยนไป ดังนั้นภาพพจน์ของสถาบันในครอบครัวปัจจุบันจึงมีแนวโน้มสู่การแสดงบทบาทระหว่างสามีภรรยา โดยเฉพาะบทบาทร่วมในการเลี้ยงครอบครัว ครอบครัวมีแนวโน้มสู่ความเสมอภาค อย่างไรก็ตามอัตราการหย่าร้าง และสมรสใหม่เพิ่มสูงขึ้นการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติโดยอิทธิพลของสื่อ รวมทั้งการใช้ชีวิตรักแบบความสะดวกสบายสนุกสนานล้วนมีผลต่อสถาบันครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่มีปัญหาการหย่าร้างหรือครอบครัวแตกแยกที่พ่อไปทางแม่ไปทางและเด็กจะอยู่กับใครก็แล้วแต่ขัดตกลงกัน ตลอดจนแนวโน้มว่าสังคมไทยปัจจุบันกำลังมีครอบครัวประเภทที่มีแต่เฉพาะบิดาหรือบิดาฝ่ายเดียวอยู่กับลูกเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการอยู่ร่วมกันในฐานะเป็นสามีภรรยาอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็มีเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดลูกนอกสมรส (จรรยา สุวรรณทัต, 2537)

จะเห็นได้ว่าสถาบันครอบครัวของไทยมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องโครงสร้างอย่างมากทำให้เกิดความอ่อนแอในครอบครัว การทำหน้าที่ของครอบครัวไม่สมบูรณ์แบบ จะเห็นว่าความสำคัญของครอบครัวมีบทบาทอย่างมากในการเสริมสร้างความมั่นคงและเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ งามตา วณิชทานนท์ และคณะ (2542) กล่าวว่าวัยรุ่นที่สุขภาพจิตดี คือวัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาและตนเองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันวัยรุ่นที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง มีอำนาจความเชื่อภายในตนเองสูง และมีพัฒนาการทางจิตสังคมอย่างเหมาะสม เพราะรับรู้ว่ามีบิดามารดาและตัววัยรุ่นมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่มีความคิดที่ดีต่อบิดามารดามาก รับรู้ว่ามีบิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูแบบ

รักและใช้เหตุผลมาก รู้ว่าตนสามารถจัดการความขัดแย้งระหว่างบิดามารดาได้มาก และเป็นผู้มีสุขภาพจิตดีด้วย ดังนั้นเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงมีความสำคัญมาก ถ้าภายในครอบครัวมีความรักความอบอุ่นมีความเข้าใจในตัววัยรุ่น จะช่วยให้วัยรุ่นมีกำลังใจในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง ในทางตรงข้ามถ้าครอบครัวที่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันจะทำให้เด็กเรียนรู้และเลียนแบบความสัมพันธ์ (ฟิงพิศ จักรปิง, 2539)

คณะอนุกรรมการสภาพัฒนาการสังคม (2509) ศึกษาเยาวชนไทยที่ทำผิดอยู่ในสถานกักกันเป็นชาย 362 คนและหญิง 20 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นอกนี้ยังใช้ประวัติส่วนตัวรวมทั้งข้อวินิจฉัยของแพทย์และจิตแพทย์ด้วยพบว่า เยาวชนร้อยละ 51 มาจากครอบครัวที่แตกแยก และจากรายงานของเด็กเหล่านี้ทำให้ทราบว่า บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูแม้จะรักเด็กเพียงใดแต่ถ้ามีการควบคุมเด็กดูแลเด็กน้อยเกินไปเป็นส่วนใหญ่ และมีการรักษาระเบียบในครอบครัวไม่เหมาะสม เช่นมีการลงโทษเด็กอย่างรุนแรงเกินไปและไม่คงเส้นคงวา

จะเห็นได้ว่าสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งบทบาทหน้าที่ตามธรรมชาติ คือ การให้กำเนิดบุตร ซึ่งเป็นการเพิ่มสมาชิกให้กับสังคม และหน้าที่ตามธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ การคุ้มครองปกป้องสมาชิก การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สมาชิก และการอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนให้สมาชิกอยู่ร่วมในสังคมได้ ทั้งยังเป็นแหล่งที่จะให้ความรักความอบอุ่น ความมั่นคงแก่สมาชิกในครอบครัว และการที่ครอบครัวจะทำหน้าที่ได้ดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับบรรยากาศของการอบรมเลี้ยงดูที่แต่ละครอบครัวสร้างขึ้นที่สำคัญสามีภรรยาควรตระหนักถึงบทบาทที่มีต่อกันเพราะถ้าสามีภรรยาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์แล้วจะทำให้ชีวิตครอบครัวราบรื่น ส่งผลดีต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยให้เป็นคนดีด้วย

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน

โดยธรรมชาติของวัยรุ่นจะมีลักษณะที่ต้องการมีความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าบุคคลในวัยอื่น กลุ่มเพื่อนมีบทบาทช่วยให้วัยรุ่นมีมโนภาพเกี่ยวกับตน (Self Concept) ได้ดีขึ้น การรวมกลุ่มในวัยรุ่นมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นที่อยู่ในกลุ่มที่ดีจะช่วยให้มีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ในทางตรงข้ามเมื่อวัยรุ่นอยู่ในกลุ่มที่ไม่ดีจะส่งผลให้วัยรุ่นมีปัญหาด้านการปรับตัว (ประสาธ อิศรปริดา, 2523 อ้างใน ปวีณา สายสูง, 2541) เป็นที่ยอมรับว่าอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนหรือคู่รักเป็นปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมของวัยรุ่นและอิทธิพลนี้จะมีผลไม่เฉพาะต่อค่านิยมเท่านั้น หากยังมีผลต่อการโน้มน้าวชักจูงให้เกิดพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การสูบบุหรี่ การเที่ยวกลางคืน การมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งการตั้งครรภ์ ดังนั้นจึงทำให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ได้ ถ้าได้รับการชักจูงหรือชักนำจากเพื่อนหรือคู่รัก

เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างค่านิยม ลักษณะนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของวัยรุ่น เพราะว่าวัยรุ่นจะมีความผูกพันและต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การเลือกคบเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการครองตนของวัยรุ่น หากคบเพื่อนที่ดีก็จะชักนำให้มีประสบการณ์ในทางที่สร้างสรรค์และพัฒนา ในทางตรงข้ามหากวัยรุ่นคบเพื่อนไม่ดีย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะพบความล้มเหลวในการครองตนในสังคม และอาจถูกชักนำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงได้ (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลวัยรุ่น, 2535)

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การให้ข้อมูล (Information Influence) และประเภทให้เอาอย่าง (Normative Influence) สรุปได้ดังนี้ 1) อิทธิพลประเภทให้ข้อมูลกลุ่มเพื่อนจะทำหน้าที่เสมือนเป็นแหล่งข้อมูลความรู้ให้แก่สมาชิกของกลุ่มเดียวกัน แนวทางประพฤติปฏิบัติตน เจตคติ ค่านิยม และผลของการกระทำ 2) อิทธิพลประเภทให้เอาอย่างกลุ่มเพื่อน จะพยายามใช้ความกดดันทางสังคมเพื่อให้สมาชิกของกลุ่มประพฤติปฏิบัติตามอย่างปทัสสถานของกลุ่ม การใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีกระบวนการที่สำคัญ 2 ประการ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันคือ การเปรียบเทียบทางสังคม และการคล้อยตามกัน (มานพ คณะโต, 2541)

จากการศึกษาเชิงสำรวจของ วราภรณ์ จิโนรส (2538) ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายกับนักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า เพื่อนมีความสำคัญในการตัดสินใจที่จะประพฤติตนไปทางใดทางหนึ่ง เช่นเดียวกับการศึกษาของ กฤตยา อาชวนิจกุล และ วราภรณ์ แซ่มสนิท (2537) พบว่าสาเหตุในการซื้อประเวณีส่วนใหญ่มาจากแรงกระตุ้นที่สำคัญ คือ การชักจูงจากกลุ่มเพื่อน สอดคล้องกับ ปวีณา สายสูง (2541) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถูกเพื่อนชักนำให้มีเพศสัมพันธ์มากที่สุด และเพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเข้าสถานเริงรมย์และสถานบริการทางเพศ

คู่รัก

โดยทั่วไปชายหญิง จะเริ่มคบกันตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มสนใจเพศตรงข้าม และต้องการมิตรภาพ ความรักและความเป็นอิสระจากบิดามารดา ทำให้วัยรุ่นเริ่มมองหาเพศตรงข้ามที่ถูกใจเพื่อตอบสนองของความสนใจ ในปัจจุบันมีแนวโน้มว่าวัยรุ่นจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสังคมตะวันตก มีความเป็นอิสระมากขึ้น นัดเพื่อนต่างเพศตามลำพังมากขึ้น ก่อให้เกิดการตั้งไม่พึงปรารถนาและการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ (สุชา จันทรเฒ, 2529) และข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่สังคมไทยไม่อาจปฏิเสธ

ขณะเดียวกันก็ไม่อาจเต็มใจยอมรับก็คือ ปรากฏการณ์ที่วัยรุ่นหญิงชายไทยในปัจจุบันมีเพศสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกันเพิ่มมากขึ้น แม้ทัศนคติโดยรวมของสังคมในระดับที่เป็นทางการจะยังคงประณามการมีเพศสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่นไว้ในฐานะที่เป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม แต่วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะมองว่า การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ธรรมดา และห้ามกันไม่ได้แล้ว โดยให้เหตุผลว่า ปัจจุบันวัยรุ่นหญิงชายมีโอกาสคบกันใกล้ชิดกันกว่าแต่ก่อน ครอบครัวมีบทบาทควบคุมพฤติกรรมของวัยรุ่นน้อยลง ทำให่วัยรุ่นมีโอกาสเที่ยวเตร่และสร้างความสัมพันธ์กันได้ง่ายขึ้น และเป็นหนทางนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนกันเองมากขึ้นโดยเฉพาะรายที่คบหาเป็นแฟนกัน (กฤตยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แซ่มสนิท, 2537)

จากการศึกษาของ อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์ (2540) ศึกษาเรื่องการใช้สื่อเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเห็นและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยใช้เทคนิคการระดมสมองเพื่อค้นหาอนาคตในความคิดเห็นเรื่องการมีแฟนหรือคู่รัก พบว่า นิยามการมีคู่รักหรือแฟนของวัยรุ่นคือ อยากมีแฟน คิดถึงเรื่องการมีคู่รักมากกว่าเรื่องเรียน และมีความคิดว่าการมีแฟนเป็นสิ่งที่เซ็กซี่เฟิร์มวัยรุ่นจะมีความรักประเภทหนึ่ง เรียกว่า ความรักแบบเด็ก ๆ (Puppy Love) เป็นความรักแบบหลงใหล ใฝ่ฝัน นมงามย ชั่วครู่ชั่วยาม เป็นความรักชนิดไม่มีเหตุผลไม่สนใจสิ่งใด ๆ มักจะเกิดในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง ความรักแบบนี้ไม่จริงจังยั่งยืน หากพบคนใดที่ถูกใจ เห็นดีกว่า หล่อกว่า ก็จะเปลี่ยนไปได้ง่าย ๆ

และจากการที่วัยรุ่นมีการคบกันเป็นลักษณะคู่รักหรือแฟนนั้นถ้าไม่มีความยับยั้งชั่งใจหรือว่ามีปัจจัยอื่นมากระตุ้น เช่น การอยู่ตามลำพังสองต่อสอง การเที่ยวกลางคืน หรือการดื่มเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้ง่ายมากขึ้น จากการศึกษาของ วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล (2537) พบว่าผู้หญิงคนแรกที่นักศึกษาชายส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ด้วยไม่ใช่หญิงบริการ แต่เป็นหญิงคนรัก และยังพบว่าหากมีเพศสัมพันธ์ด้วยแล้ว นักศึกษาชายจะไม่ใส่ใจยุ่งยากอนาถณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์ (2538) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เสี่ยงของวัยรุ่น ได้กล่าวถึงความคิดเห็นดังนี้ วัยรุ่นหญิงและชายที่มีเพศสัมพันธ์กับคู่รักของตนเห็นว่า ถ้าคู่รักของตนต้องการเลิกความสัมพันธ์และต้องการไปมีความสัมพันธ์กับคนอื่น วัยรุ่นทั้งชายและหญิงสามารถยอมรับได้ แต่สิ่งที่วัยรุ่นชายและหญิงคิดต่างกันคือ วัยรุ่นชายจะยอมรับไม่ได้ถ้าคู่รักของตนมีความสัมพันธ์กับคนอื่นมาก่อน ขณะที่วัยรุ่นหญิงไม่สนใจว่าคู่รักของตนจะเคยมีสัมพันธ์กับใครมาก่อนหรือไม่ วัยรุ่นหญิงจะภูมิใจกับการที่ตนสามารถทำให้คู่รักหยุดการมีเพศสัมพันธ์อย่างจริงจังกับหญิงอื่นได้ และกลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก การชักชวนให้คนรักใช้ถุงยางอนามัยทั้งชายและหญิงมีค่อนข้างน้อยเนื่องจากคิดว่าคู่รักของตนไม่มีโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

6. ทฤษฎีการรับรู้

ความหมายการรับรู้

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุนีย์ ชีรดากร (2522) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการทางสมองในการแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับจากการสัมผัส ทำให้เราทราบถึงสิ่งที่เราสัมผัสนั้นเป็นอะไร มีลักษณะอย่างไร โดยอาศัยประสบการณ์เดิมช่วยในการแปลความหมายออกมา

ประดินันท์ อุปรมัย (2523) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลรับสัมผัสสิ่งเร้าแล้วใช้ความรู้เดิมแปลความหมายสิ่งนั้น

Guralnik (1968) การรับรู้หมายถึง การแสดงถึงการรับรู้หรือความสามารถที่จะรับรู้เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ คุณลักษณะเป็นต้น โดยวิธีของความรู้สึกรู้สึก ความตระหนัก และความเข้าใจ

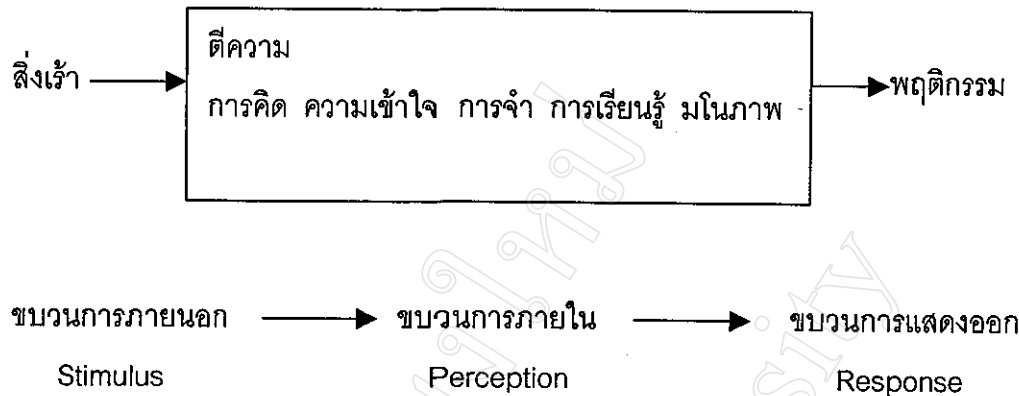
พจนา สุวรรณประทีป (2532) กล่าวว่า การรับรู้คือ การใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมายหรือสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสและเกิดความรู้สึกรู้สึกในความหมายนั้น

พรพิมล จันทร์พลับ (2539) การรับรู้ คือ การสัมผัสที่มีความหมาย และการรับรู้เป็นการแปลหรือตีความแห่งสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย อันเป็นสิ่งที่รู้จักและเข้าใจกัน ในการแปลหรือตีความหมายของการสัมผัสนั้นจำเป็นที่อินทรีย์จะต้องใช้ประสบการณ์เดิม หรือความชัดเจนแต่หนหลัง หากคนเราไม่มีความรู้เดิม หรือลืมเรื่องนั้น ๆ ไปก็จะมีไม่มีการรับรู้สิ่งนั้น ๆ จะมีก็เพียงแต่การสัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

จึงพอสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์ตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยการเลือกให้ความสนใจที่จะรับรู้และเข้าใจสิ่งนั้นอันส่งผลให้เกิดการตอบสนองหรือกระทำตามการรับรู้

ขอบข่ายของการรับรู้

เป็นขอบข่ายที่คาบเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึก ความเข้าใจ การคิด การเรียนรู้ การตัดสินใจ เป็นการแสดงพฤติกรรม สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภาพ 1 แสดงขบวนการของการรับรู้

ปัจจัยที่กำหนดการรับรู้

สิ่งเร้าเดียวกันอาจทำให้คนสองคนรับรู้ต่างกันได้ การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง จะรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นกับอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น สภาพแวดล้อม และลักษณะของสิ่งเร้า และอุปการณ์การรับรู้ เช่น อวัยวะสัมผัส ความตั้งใจ ความสนใจในขณะนั้น ประสบการณ์ที่ผ่านมา เนื่องจากสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้ มีอยู่มากมาย ดังนั้นการที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะใดขณะหนึ่งนั้นจึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้ (กันยา สุวรรณแสง, 2532) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะของผู้รับรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้รับรู้แบ่งเป็นได้ 2 ด้าน คือ

ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัส ถ้าอวัยวะสัมผัสสมบูรณ์ก็จะรับรู้ได้ดี ถ้าหย่อนสมรรถภาพ เช่น หูตึง ตาเอียง เป็นหวัด ก็รับรู้ได้ไม่ดี

ด้านจิตวิทยา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มีหลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ สติปัญญา ความพร้อม การสังเกตพิจารณา อันเป็นผลจากการเรียนรู้เดิม นักจิตวิทยาถือว่าการรับรู้เป็นสิ่งที่เลือกสรรอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เลือกรับสัมผัส เลือกเอาเฉพาะที่ต้องการและแปลความให้เข้ากับตนเอง

2. อิทธิพลของด้านจิตวิทยา มีดังนี้

1. ความรู้เดิม กระบวนการรับรู้เมื่อรับสัมผัสแล้ว ต้องแปลเป็นสัญลักษณ์ โดยอาศัยความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราจะรับรู้จะนั้นหากไม่มีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมาก่อนก็ย่อมจะทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริง ได้แก่

- 1.1 ประสบการณ์เดิม
- 1.2 ความต้องการ ความปรารถนา หรือแรงขับ
- 1.3 สภาพของจิตใจ คือ ภาวะของอารมณ์
- 1.4 เจตคติ
- 1.5 อิทธิพลของสังคม
- 1.6 ความตั้งใจที่จะรับรู้
- 1.7 ความสนุกสนานเพลิดเพลินมีผลต่อการรับรู้
- 1.8 แรงจูงใจ
- 1.9 คุณค่าและความสนใจที่มีผลต่อการรับรู้
- 1.10 ความดึงดูดทางสังคม
- 1.11 เซอร์วิปัญญา
- 1.12 การสังเกตพิจารณา
- 1.13 ความพร้อม
- 1.14 การคาดหวัง

2. ลักษณะของสิ่งเร้า คุณสมบัติของสิ่งเร้าเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดความสนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้เกิดคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ได้แก่

- 2.1 ความใกล้ชิดกับสิ่งเร้า
- 2.2 ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า
- 2.3 ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า
- 2.4 สภาพและพื้นฐานการรับรู้

ประเภทของการรับรู้ทางสังคม

การรับรู้ทางสังคมแบ่งเป็น 4 ประการ คือ (กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์, 2528)

1. การรับรู้ทางอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น รักเกลียด ชื่นชม เป็นต้น

2. การรับรู้ลักษณะบุคคล ต้องอาศัยข้อมูล 2 ประการมาประกอบ คือ

2.1 ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่างหน้าตา ลักษณะแขนขา เท้า สีมิว

2.2 พฤติกรรม เช่น การพูดคุย การยิ้ม การหัวเราะ การเดิน

2.3 คำบอกเล่า เช่น คำบอกเล่าจากญาติ พี่น้อง เพื่อน ผู้ใกล้ชิด

3. การรับรู้ภาพพจน์ของกลุ่มบุคคล หมายถึง มโนภาพหรือมโนคติของสิ่งต่าง ๆ ตามที่บุคคลรับรู้ภาพที่อยู่ในความคิด หรือจินตนาการของบุคคลและบุคคลสามารถบอกลักษณะของภาพนั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วย

4. การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการตีความหรือแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตามความเชื่อของตนเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจและอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ การรับรู้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมขึ้นกับสาเหตุ 2 ประการคือ

4.1 ระดับการรับรู้ หมายถึง บุคคลมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ทั่วไปปัญญา หรือความเฉลียวฉลาดต่างกัน ย่อมจะแปลความหมายหรือแปลความต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกัน

4.2 การเปลี่ยนการรับรู้ คือ ถ้าผู้มีการรับรู้ต่ำได้มีโอกาสสนทนาหรืออภิปรายกับผู้ที่มีการรับรู้สูง ก็อาจจะถูกผู้ที่มีการรับรู้สูงเปลี่ยนแนวความคิดหรือแนวทางการรับรู้ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่คนเราอยู่ในสังคมมีโอกาสที่จะได้รับสิ่งเร้าอยู่ตลอดเวลาซึ่งมีผลต่อการรับรู้อย่างมาก ดังนั้นวัยรุ่นก็เช่นกันเป็นวัยที่มีการสนใจในสิ่งเร้าอยู่ตลอดเวลาและถ้าเป็นสิ่งที่ตนเองสนใจก็จะมี การรับรู้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารแล้ว วัยรุ่นยังมีการตอบสนองต่อการรับรู้ได้เป็นอย่างดี และถ้าสื่อไหนหรือการได้รับสิ่งเร้าจากกลุ่มเพื่อนที่มีความน่าสนใจแล้วก็อาจมีผลต่อการตีความของวัยรุ่นและพร้อมที่จะตอบสนองแสดงพฤติกรรมที่ตนเองต้องการได้

7. สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อต่าง ๆ

ในปัจจุบันถือว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร สื่อมวลชนมีอิทธิพลและบทบาทสำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมของคนในสังคมเป็นอย่างมาก การเสนอสื่อมีหลากหลายรูปแบบที่ทำให้มีผลกระทบต่อความสนใจ โดยเฉพาะการที่สังคมโลกเป็นสังคมของโลกไร้พรมแดนทำให้การติดต่อต่าง ๆ เป็นไปโดยง่ายและเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนในสังคมสามารถหาความรู้ได้หลากหลาย แต่สื่อบางชนิดมีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม ไม่สร้างสรรค์ส่งผลกระทบต่อการสร้างพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อผู้บริโภคสื่อ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีธรรมชาติไวต่อการรับรู้ยากหรือยากเห็น ถ้ายังเป็นสื่อที่มีลักษณะยั่วเย้าและ

กระตุ้นความต้องการทางเพศ เช่น หนังสือภาพเปลือย วีดีโอ หรือการติดต่อทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้สามารถรับรู้ข่าวสารและตอบสนองความต้องการได้อย่างง่ายดาย

มีการศึกษาเชิงสำรวจของ อังสนา บุญธรรม (2535) พบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นต่อการติดเชื้อเอดส์ ได้แก่ การดูเทปโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ ปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศ การอ่านหนังสือลามก คล้ายกับการศึกษาเชิงสำรวจของ จุฑารัตน์ จุลรอด และพรชัย สติปัญญา (2537) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมจิตวิทยากับพฤติกรรม การป้องกันโรคเอดส์ในวัยรุ่นชายจังหวัดสงขลา การศึกษาพบว่า การอ่านหนังสือลามก ดูวีดีโอลามก เป็นปัจจัยกระตุ้นความรู้สึทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาของ ปวีณา สายสูง (2541) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยเห็นสิ่งพิมพ์ สื่อกระตุ้นทางเพศมีสัดส่วนที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเห็น ดังนั้นกล่าวได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีส่วนกระตุ้นความรู้สึทางเพศ อันนำมาให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ การสำรวจของสมประสงค์ พระสุจันทร์ทิพย์ (2544) พบว่า เนื้อหาในการ์ตูนญี่ปุ่นและฉากเลิฟซีนในภาพยนตร์ต่างประเทศ มีผลต่อพฤติกรรม การลอกเลียนแบบวัยรุ่นของวัยรุ่นไทยอย่างมาก และเริ่มผลักดันให้ทั้งชายและหญิงเน้นการมีเพศสัมพันธ์จากการเที่ยวด้วยกันครั้งแรก นอกจากนั้นมีการศึกษาของ วิมล โรมา และฉัตรลดา กาญจนสุทธิแสง (2541) การที่เด็กชายมีโอกาสเรียนรู้เรื่องเพศจากสื่อต่าง ๆ โดยการยอมรับของสังคมที่เห็นว่าเป็นเรื่องของเด็กผู้ชาย ดังจะเห็นได้จากเด็กผู้ชายเคยดูหนังโป๊ บางคนเคยดูวีดีโอ ซึ่งสื่อช่วยอารมณ์ทางเพศเหล่านี้ได้มาจากในบ้านของบิดา หรือพี่ชาย บางคนเคยถูกชักชวนพี่ชาย ซึ่งตัววัยรุ่นเองเมื่อดูสื่อเหล่านี้ก็ยอมรับว่าอยากทดลองเมื่อมีโอกาส นับว่าผู้หญิงมีโอกาสเสี่ยง ถ้าไม่รู้ทักษะการปฏิเสธ อาจเกิดมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คาดคิดได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิมล มหาคุณ (2538) รายงานปัญหาทางเพศในวัยรุ่น ศึกษาจากเด็กเยาวชนที่กระทำผิดพบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดยอมรับว่า เรียนรู้วิธีการร่วมเพศจากหนังสือ และสิ่งพิมพ์ลามก รวมทั้งวีดีโอลามก ซึ่งเผยแพร่โดยทั่วไปในกลุ่มวัยรุ่น และอาจช่วยให้เกิดการกระทำผิดทางเพศ หรือเกิดพฤติกรรมเสียหายทางเพศได้โดยง่าย

จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญยิ่งเพราะเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ ความคิด และศิลปวัฒนธรรมของบุคคลต่าง ๆ และเป็นการศึกษานอกกระบบของมนุษย์ที่ได้รับการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตสื่อที่สามารถสื่อสารสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทั้งที่มาจากในหรือต่าง ๆ ประเทศ อีกทั้งภาพความรุนแรง การยั่วเย้าทางกามารมณ์ก็ไม่ได้พบแต่เฉพาะสื่อโทรทัศน์เท่านั้น แต่ยังพบมากในเกมอิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ตทำให้การควบคุมการรับและสื่อสารของบิดามารดาทำได้ยาก หรือทำไม่ได้เลย

สื่อที่ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา

บุษยา แรกข้าว (2543) ได้ทำการศึกษาแหล่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้เรื่องเพศศึกษากับคนในชุมชน ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม

1. ภาพยนตร์

ภาพยนตร์ ควรจะมีหลายระดับสำหรับเด็ก สำหรับผู้ใหญ่ที่มีความรู้และทัศนคติที่ต่างกันในเรื่องเพศ ผู้ใหญ่นั้นยับยั้งชั่งใจหรือมีความไตร่ตรองมากกว่าเด็ก ในการนำเอาภาพยนตร์บางส่วนมาใช้อิทธิพลในชีวิตประจำวัน เด็กนั้นในบางครั้งยังจัดความเหมาะสมไม่ได้ดีเท่าผู้ใหญ่ ถ้าพบภาพยนตร์ที่สร้างไปในทำนองสำสอนต่าง ๆ ในเรื่องเพศ เด็กก็อาจจะเห็นคล้อยตามหรือนำมาปฏิบัติในชีวิตจริง ๆ ได้ จะเห็นว่า สังคมต้องเตรียมให้คนในสังคมนั้นมีความรู้หรือความเข้าใจให้ถูกต้องในเรื่องเพศ ให้มีความเป็นผู้ใหญ่เพียงพอ ภาพยนตร์เป็นเรื่องของความบันเทิงในสังคม ผู้สร้างควรมีจิตสำนึกที่จะไม่จงใจหรือยังยื้อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกทางเพศไปในทางที่ผิด ๆ ซึ่งเป็นผลทางอ้อมของการก่อปัญหาได้อย่างไม่คาดถึง

ภาพยนตร์ที่เป็นสื่อมวลชนทางด้านหนึ่งของสังคมควรมีลักษณะดังนี้

1. จัดระดับของภาพยนตร์ว่าชนิดใดสำหรับผู้ใหญ่ หรือสำหรับเด็ก
2. จัดให้มีภาพยนตร์ที่ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้องกับคนในสังคม
3. จัดให้มีการควบคุมการฉายเทปโทรทัศน์ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้ โดยให้มีการจัดระดับของภาพยนตร์เช่นกันว่า ชนิดใดสำหรับเด็กหรือผู้ใหญ่

2. โทรทัศน์

นับว่าเป็นความบันเทิงที่นิยมแพร่หลายในสังคมปัจจุบันนี้ โทรทัศน์ก็เช่นเดียวกับภาพยนตร์ คือ ควรจัดรายการสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ด้วย เช่น ภาพยนตร์โทรทัศน์สำหรับผู้ใหญ่ ควรฉายรอบดึก และควรจัดรายการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้อง เช่น จัดการอภิปรายตอบปัญหา หรือจัดกลุ่มเด็กวัยต่าง ๆ ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาสอดแทรกเข้าไปด้วย ซึ่งเนื้อหาสาระในเรื่องเพศศึกษานี้มีอยู่มากมายที่จะนำมาอภิปรายหรือให้ความรู้

3. วิทยุ

นับว่าเป็นแหล่งบันเทิงอีกด้านหนึ่งเช่นกัน บทความทางวิทยุก็สามารถมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมได้ วิทยุควรมีรายการให้ความรู้ทางด้านเพศศึกษาด้วย รวมทั้งรายการตอบปัญหาที่จะเป็นประโยชน์ในเรื่องเพศศึกษา การให้ความรู้กับวัยรุ่นในเรื่องต่าง ๆ เช่น การคบเพื่อนต่างเพศ การวางตัวกับเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งที่เด็กวัยนี้สนใจ การมีความสัมพันธ์

ทางเพศก่อนสมรสของกลุ่มเด็กวัยรุ่น ปัญหาวัยรุ่นกับการปรับตัวกับสภาพแวดล้อม จะเห็นได้ว่า เนื้อหาสาระของการให้ความรู้ทางเพศศึกษานี้มีอยู่มากมาย และวิทยุก็เป็นสื่ออันหนึ่งที่สามารถ จะช่วยเผยแพร่ความรู้เรื่องเพศศึกษาได้

4. หนังสือต่าง ๆ

หนังสือนั้นแบ่งได้เป็นหลายลักษณะ เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์รายปักษ์ หนังสือรายเดือน เป็นต้น ปัจจุบันหนังสือเหล่านี้มีความรับผิดชอบในเรื่องของการให้ความรู้เรื่อง เพศศึกษามากขึ้น จะเห็นได้ว่ามีคอลัมน์ตอบปัญหา โดยเฉพาะปัญหาทางการแพทย์จะมีผู้สนใจที่ จะถามตอบปัญหาในเรื่องเพศและผู้อ่านก็มีความสามารถและตั้งใจที่จะให้ความรู้เช่นกัน แนวโน้ม ของผู้อ่านที่มีความรู้เรื่องเพศศึกษามีเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะผู้ที่สมรสแล้วต้องการจะปรับตัวเรื่องเพศ กับคู่สมรสให้ถูกต้องเป็นแนวโน้มที่ดี แสดงว่ามีผู้กล้าจะพูดเรื่องเพศและเมื่อเขาคิดว่าเขามีปัญหา ในเรื่องเหล่านี้ ก็สามารถที่จะหาบริการจากชุมชนด้วยการตอบปัญหาทางคอลัมน์นี้ได้ในแง่ของ ผู้อ่าน คือไม่ต้องการให้เป็นที่ยึดป้องกันความกระดากอาย หรือสำหรับผู้ที่ไม่กล้าไปขอรับบริการ จากหน่วยงานที่ให้บริการโดยตรง ก็สามารถรับบริการตอบปัญหาจากคอลัมน์นี้ได้

จากปัญหาที่พบในหนังสือพบว่าผู้อ่านจะขาดความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ผิด ๆ ในเรื่องเพศเป็นอย่างมาก เป็นเพราะสังคมไม่เปิดโอกาสให้บริการความรู้ในเรื่องเพศต่อคนใน สังคม ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้จะพบว่าผู้อ่านปัญหา ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสหรือก่อนวัยอันควร การหาบริการทำแท้ง การขอรับความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด และผู้ที่ถามส่วนมากจะเป็นลักษณะขอการแก้ไขปัญหาคำลังเดือดร้อน ประสบกับภาวะต่าง ๆ มีน้อยรายที่จะคำปรึกษาในแง่ของการป้องกัน ดังนั้น การปกปิดหรือการปรางไม่ทำให้บุคคลได้รับความรู้ในเรื่องเพศจึงเป็นเรื่องยากเพราะเรื่องเพศเป็น เรื่องที่รอบตัวเราไม่ว่าจะหันไปทางใดก็จะพบว่ามีเรื่องเพศแอบแฝงอยู่ทั้งสิ้น

8. ทัศนคติของวัยรุ่นกับการมีเพศสัมพันธ์

ทัศนคติ

Allport (1935 อ้างใน จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2536) ทัศนคติเป็นสภาวะความพร้อม ทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์สภาวะความพร้อมนี้จะกำหนดเป็นทิศทางหรือเป็นตัวกระตุ้น ปฏิกริยาตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

Katz (1960 อ้างใน จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์, 2536) ทศนคติเป็นสิ่งที่จูงใจให้บุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งในรูปแบบของความชอบหรือไม่ชอบ ทศนคติจะรวมความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบและความรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้นคุณลักษณะของมันและส่วนที่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น

จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์วัฒน์ (2536) ทศนคติเป็นสภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ หากได้รับสิ่งเร้าที่เหมาะสม ความพร้อมนี้เกิดจากการประเมินสิ่งที่รับรู้มาเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆมีอารมณ์ความรู้สึกแอบแฝงอยู่ด้วย

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ทศนคติเป็นเรื่องของจิตใจที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง นอกจากนี้ ทศนคติเป็นการรวบรวมแนวความคิดความเชื่อและรวมถึงการประเมินรูปแบบของสิ่งที่ดีมากกว่าสิ่งที่ไม่ดีหรือด้านบวกมากกว่าด้านลบ

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) ทศนคติเป็นความคิดและความรู้สึกกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมโดยทศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อ อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทศนคติเป็นเพียงความพร้อมสนองตอบต่อสิ่งเร้า และทศนคติเป็นพรมเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับพฤติกรรม

คุณลักษณะของทศนคติ

ได้มีการรวบรวมคุณลักษณะของทศนคติไว้ดังนี้ (อ้างใน จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์วัฒน์, 2536)

1. ทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มีนักวิชาการด้านทศนคติจำนวนไม่น้อย ให้ความเห็นตรงกันว่าทศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ไม่ใช่ติดตัวมาแต่กำเนิด ประสบการณ์มีผลอย่างมากต่อทศนคติ การสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. ทศนคติดีคุณลักษณะของการประเมิน (Evaluation Nature) ทศนคติจากการประเมินความคิดหรือความเชื่อที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับสิ่งของ บุคคลอื่น หรือเหตุการณ์อื่น ซึ่งจะเป็นสื่อกลางทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง ทศนคติดีธรรมชาติของการประเมินเป็นความคิด หรือความเชื่อที่มีความรู้สึกแอบแฝงด้วย การที่บุคคลหนึ่งจะมีทศนคติอย่างไรต่อสิ่งใด ขึ้นอยู่กับผลการประเมินความรู้ ความคิด หรือความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งนั้นซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินเกิดความรู้สึกทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งดังกล่าว ผลการประเมินอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3. ทักษะที่มีคุณภาพและความเข้ม (Quality and Intensity) คุณภาพและความเข้มของทักษะจะเป็นสิ่งที่บอกถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ คุณภาพของทักษะดีที่ได้จากการประเมินเมื่อบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจมีทักษะทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทักษะทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้นนั่นคือก่อให้เกิดสภาวะความพร้อมที่จะเข้าหาหรือหลีกเลี่ยงสิ่งดังกล่าว ส่วนความเข้มจะบ่งถึงความมากน้อยของทักษะทางบวกหรือทางลบ หรือบ่งชี้ระดับของการประเมิน เช่น ชอบมาก ชอบปานกลาง ชอบน้อย

4. ทักษะมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงง่าย (Permanence) ทักษะคงทนและเปลี่ยนแปลงได้ไม่ยากนัก ทักษะที่ฝังแน่นลึกเนื่องจากสิ่งที่ประเมินมีความชัดเจนถูกต้องแน่นอน หรือในกรณีที่มีการสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยผ่านการเรียนรู้มานานพอ ในกรณีนี้การเพิ่มความรู้นี้ใหม่ หรือประสบการณ์ใหม่หรือแม้การบังคับให้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อยู่เสมอก็อาจไม่มีผลทำให้ทักษะข้างต้นเปลี่ยนแปลง

5. ทักษะต้องมีสิ่งที่หมายถึงที่แน่นอน นั่นคือทักษะดีต่ออะไร ต่อบุคคล ต่อสิ่งของ หรือต่อสถานการณ์ จะไม่มีทักษะดีแบบลอย ๆ ที่ไม่หมายถึงสิ่งใด และบุคคลจะต้องมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น

6. ทักษะมีลักษณะความสัมพันธ์ ทักษะดีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งของ บุคคลหรือสถานการณ์และความสัมพันธ์นี้เป็นความรู้สึกงูใจ

ทักษะดีของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจทำได้โดยที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งข่าวสารนี้อาจมาจากบุคคลอื่นหรือมาจากอุปกรณ์อื่น สื่อมวลชนต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของทักษะดีด้านความรู้หรือการรับรู้ เป็นที่เชื่อกันว่า ถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านอื่นจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าส่วนประกอบด้านอารมณ์เปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบด้านพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงด้วย

Mc Guire ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทักษะดีประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การใส่ใจ (Attention) ความเข้าใจ (Comprehension) การยอมรับสารใหม่ (Yelding) การเก็บเอาไว้ (Retention) และการกระทำ (Action) และกล่าวว่าถ้ากระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อทางด้านข่าวสารทำให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะดีแล้วจะทำให้เกิดการใส่ใจ ความเข้าใจ การยอมรับ การเก็บเอาไว้ การกระทำ และการที่ผู้รับสารจะเกิดขึ้นตอนเหล่านี้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และอื่น ๆ (ศศิวิมล ปาลศรี, 2538)

มีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของวัยรุ่นเกี่ยวพฤติกรรมทางเพศไว้ดังนี้

ชวนชม สกลวัฒน์ และคณะ (2529) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติตนเกี่ยวกับเพศ การเจริญพันธุ์ และการคุมกำเนิดในวัยรุ่น ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียน อาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 502 คน หลังจากได้ให้ความรู้และทัศนคติของนักเรียนชาย เปลี่ยนแปลงง่ายกว่านักเรียนหญิง นักเรียนชายร้อยละ 45.6 เห็นว่านักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ ก่อนแต่งงานไม่ใช่เรื่องเสียหาย ร้อยละ 48 ไม่รังเกียจที่จะแต่งงานด้วย และร้อยละ 52 จะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน

รัตน ธนาพรสังสุทธิ์ (อ้างใน สุปาจริย์ ชัยวิโรจน์, 2529) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ เกี่ยวกับเรื่องเพศในหมู่นักศึกษาระดับปริญญาตรีในกรุงเทพฯ พบว่า นิสิตนักศึกษาร้อยละ 75 ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องเสียหายถ้าผู้หญิงจะแสดงว่ามีความต้องการทางเพศ ซึ่งชี้ว่าข้อมูลดังกล่าว อาจจะแสดงให้เห็นว่ามีการยอมรับเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของสตรีมากขึ้น สิ่งที่แสดงถึง พัฒนาการของแนวความคิดในการมองความแตกต่างระหว่างเพศ คือ ผู้ชายไทยที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อเรื่องเพศในลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามนิสิตนักศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.33 เห็นว่า หญิงที่ดีควรรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนกว่าวันแต่งงาน และนักศึกษา ร้อยละ 96.33 เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ชายจะมีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน แต่เห็นว่าเป็นเรื่องเสื่อมเสียถ้าผู้หญิงจะมีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน โดยมีผู้เห็นด้วย 47.33 และ ไม่เห็นด้วย 52.38 ก้ำกึ่งกัน สำหรับทัศนคติในเรื่องเพศสัมพันธ์กับชายหลายคนของผู้หญิงนั้น พบว่านิสิตนักศึกษามีทัศนคติไปในทางที่เห็นว่าเป็นเรื่องน่าละอายที่ผู้หญิงจะมีเพศสัมพันธ์กับ ชายหลายคน คิดเป็นร้อยละ 79.66

เกื้อ วงศ์บุญสิน และเยาวลักษณ์ ประปักษ์ขาม (2532) ศึกษาเรื่องทัศนคติและ พฤติกรรมทางเพศของเยาวชนไทยเกี่ยวกับทัศนคติต่อการที่เยาวชนมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ดังนี้ เยาวชนร้อยละ 90.7 ไม่เห็นด้วยที่หนุ่มสาวจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เมื่อพิจารณาแยก ตามเพศ พบว่า ร้อยละของการไม่เห็นด้วยที่หนุ่มสาวจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เพศหญิงมี อัตราส่วนที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบคำตอบจากเพศชาย สำหรับเหตุผลที่ไม่เห็นด้วยอยู่ในรูปของ ความไม่ถูกต้องด้านศีลธรรม การเสียชื่อเสียงและอนาคต สภาวะที่ยังไม่สมควรแก่เวลา และการกลัวการตั้งครรภ์โดยยังไม่ได้แต่งงาน

จะเห็นได้ว่าทัศนคติของวัยรุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน ซึ่งสภาพปัจจุบันหนุ่มสาวสามารถคบหาสมาคมได้อิสระมากขึ้น การออกเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศทำได้โดยเปิดเผยมากขึ้น แม้แต่การถูกเนื้อต้องตัวหรือมีการโอบกอดในที่สาธารณะ ดังนั้นเมื่อทัศนคติของวัยรุ่นในเรื่องเพศเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นสาเหตุให้เกิดค่านิยมเดิมขัดกับค่านิยมใหม่

9. แนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยมทางเพศของวัยรุ่น

ค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

Phenix (อ้างใน รัตนารักษ์ เทียงพิภ, 2527) อาจกล่าวได้ว่าค่านิยมเป็นความโน้มเอียงหรือแนวทางที่คนจะประพฤติตนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งที่ตนเองไตร่ตรองแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตน และปฏิบัติตามแนวคิดนั้นเสมอ ค่านิยมเป็นสิ่งที่ฝังลึกในชีวิตของบุคคลมีอิทธิพลต่อบุคคลทุกด้าน จากพฤติกรรมที่ง่ายที่สุดจนถึงพฤติกรรมที่ซับซ้อน

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2532) ค่านิยม หมายถึงเป็นผลผลิตของสังคม (Social Product) อันได้แก่ ผลผลิตของวัฒนธรรม สังคม สถาบัน รวมทั้งแรงผลักดันส่วนบุคคลที่ต่างมีอิทธิพลกันแต่ค่านิยมขึ้นมาทั้งสิ้น ดังนั้น ปัจจัยที่กำหนดค่านิยมของบุคคลจึงเริ่มต้นที่กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization Process)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2536) เป็นการที่เราให้คุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งหมายความว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าต่อตัวเรา การให้ค่านี้เกิดจากประสบการณ์และการประเมินค่าของบุคคลนั่นเองและขณะเดียวกันก็เป็นผลจากสังคมด้วยส่วนหนึ่ง

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด ค่านิยมบางอย่างได้สร้างแกนของวัฒนธรรม ลักษณะขั้นมูลฐานของวัฒนธรรมที่เกิดจากค่านิยม เช่น คนไทยปรารถนา หรือต้องการที่จะมีอิสระเสรี ซึ่งจัดเป็นค่านิยมของคนไทยมาแต่โบราณ คนไทยจึงมีชีวิตอยู่อย่างอิสระเสรีตามแบบคนไทย อิสระจึงเป็นแกนของวัฒนธรรมไทย

ค่านิยมมีความสำคัญมาก และมีผลกระทบกระเทือนถึงความเจริญและความเสื่อมของสังคมและความมั่นคงของชาติ กล่าวคือสังคมที่มีค่านิยมที่เหมาะสมและถูกต้อง เช่น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะมีความเจริญก้าวหน้า สังคมใดที่มีค่านิยมไม่เหมาะสม สังคมนั้นจะเสื่อมลงและขาดความมั่นคงในชาติ

ค่านิยมบางอย่างขึ้นกับลักษณะและสภาพแวดล้อมของสังคม เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมเก่าเปลี่ยนแปลงไปด้วยและค่านิยมใหม่เกิดขึ้นมาแทนที่ นอกจากนี้ ค่านิยมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม สังคมจะก้าวหน้าหรือเสื่อมก็ขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนในสังคมนั้น ๆ การสร้างค่านิยมที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

พัฒนาการของค่านิยม

พัฒนาการของค่านิยมเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น จนถึงวัยผู้ใหญ่โดยผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมเป็นแกนสำคัญ สำหรับการพัฒนาค่านิยมตามแนวคิดของ เบนจามิน เอส บลูม (อ้างใน บุษยา แรกข้าว, 2543) ได้กล่าวอย่างเป็นระบบและขั้นตอนอย่างชัดเจนว่า คนเรานั้นต้องได้รับประสบการณ์หรือสิ่งเร้าจึงจะเกิดความรู้ ความตระหนัก การรับและความสำนึกว่าสิ่งใดควรรับหรือไม่ควรรับ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดปฏิกิริยาได้ตอบสนองประสบการณ์หรือสิ่งเร้านั้น ๆ ในลักษณะของการชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย จากนั้นจึงสร้างเป็นความนิยมชมชอบ หรือการประเมินคุณค่าในสิ่งตนเองเห็นว่าพอใจ ชอบใจ หรือดี จึงจะจัดลำดับความนิยมชมชอบหรือความพึงใจ ให้เป็นระบบหรือเอกลักษณ์ของตนเพื่อใช้เป็นมาตรฐาน หรือเกณฑ์ในการตัดสินใจปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ต่อไป

การพัฒนาตามแนวความคิดของ เบนจามิน เอส บลูม มีดังนี้

1. การรับรู้ สิ่งเกิดได้จาก
 - ความคิดตระหนัก
 - ความพอใจที่จะรับรู้
 - การเลือกรับรู้สิ่งที่ตนพอใจ
2. การแสดงปฏิกิริยาได้ตอบ สิ่งเกิดได้จาก
 - ความยินยอมในการได้ตอบ
 - ความต้องการที่จะได้ตอบ
 - ความพึงพอใจในการได้ตอบ

3. การสร้างค่านิยม สังเกตได้จาก

- การยอมรับค่านิยมบางอย่าง
- การแสดงชอบค่านิยมบางอย่าง
- การแสดงความผูกพัน

4. การจัดระบบค่านิยม สังเกตได้จาก

- การแสดงแนวความคิดรวบยอดของค่านิยมที่ตนผูกพัน
- การจัดระบบค่านิยม

5. การแสดงเอกลักษณ์ตามค่านิยมที่ตนเองยึดถือสังเกตได้จาก

- การตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์
- การแสดงพฤติกรรมตามเอกลักษณ์ของตนเอง

การสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลและเป็นขบวนการที่จะต้องกระทำไปชั่วชีวิตของแต่ละบุคคล เป็นที่เข้าใจกันดีว่าสภาวะการณ์ของสิ่งแวดล้อมในโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ค่านิยมของแต่ละคนก็อาจจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อันสมควร แต่ขบวนการสร้างค่านิยมให้คนนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องกระทำกันอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ด้วยการหมั่นตรวจสอบจุดมุ่งหมาย เจตคติ ท่าที ความรู้สึก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสัมพันธอันแน่นแฟ้นระหว่างตัวเองกับโลกที่แวดล้อมอยู่อย่างมีความหมาย

ค่านิยมทางเพศในสังคมไทย

หากพูดถึงเรื่องค่านิยมทางเพศแล้วจะเห็นว่า ค่านิยมทางเพศของสังคมไทยในอดีตหญิงไทยต้องรักษานวลสงวนตัว การรู้จักเพศตรงข้าม ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หญิงชายไม่ถูกเนื้อต้องกันก่อนแต่งงาน ไม่ชิงสุกก่อนห่ามหรือมีเสรีภาพทางเพศ การที่หญิงชายจะมีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบที่สังคมยอมรับก็คือการแต่งงานเท่านั้น สังคมไทยมีค่านิยมที่ไม่สนับสนุนให้คนในสังคมพูดคุยเรื่องเพศอย่างเปิดเผย นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานที่เป็นมาตรฐานเชิงซ้อนหรือ Double Standard ได้แก่ ค่านิยมที่ยกย่องให้เพศชายเป็นใหญ่กว่าเพศหญิง เพศชายสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนสมรสหรือความสัมพันธ์ทางเพศเหนือการสมรสได้ เกี่ยวกับมาตรฐานเชิงซ้อน กฤติยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แซ่มสนิท (2537) กล่าวว่า การมีมาตรฐานเชิงซ้อนในเรื่องพฤติกรรมทางเพศในสังคมไทย โดยเฉพาะในชีวิตของเด็กหญิงชายที่แตกต่างกัน ในแง่ของสังคม การคบเพื่อนต่างเพศ และการเรียนรู้เรื่องเพศ สังคมไทยสอนให้ผู้หญิงรักษานวลสงวนตัว และให้คุณค่าสูงมากต่อการรักษาพรหมจรรย์ไว้ให้ได้จนกว่า

วันแต่งงาน ตรงข้ามกันเด็กชายไทยมีโอกาสในการเข้าถึงคนมากกว่าอย่างชัดเจน และมีอิสระอย่างยิ่งในเรื่องเพศ เป็นอิสระที่ไร้ข้อผูกมัดซึ่งจะเห็นชัดเจนในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน ธรรมเนียมชายไทยที่ต้องขึ้นครูกับโสเภณี เป็นสิ่งปฏิบัติแพร่หลายทั่วไป พ่อแม่จำนวนหนึ่งถึงกับสนับสนุนให้ลูกชายให้ไปขึ้นครู ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพบว่า วัยรุ่นชาย ร้อยละ 39 เคยมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการ และนักศึกษากลุ่มที่มีประสบการณ์ทางเพศเกือบทั้งหมด ไปซื้อประเพณีกับญาติหรือกลุ่มเพื่อนโดยที่กลุ่มที่สำคัญที่สุดคือกลุ่มเพื่อน อาจกล่าวได้ว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเรื่องเพศของสังคมไทยถูกผลักดันให้เรียนรู้เรื่องเพศจากกลุ่มเพื่อนมากที่สุด แม้จะมีการกล่าวถึงอิทธิพลของสื่อลามกต่างๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วเพื่อนเป็นผู้ชักชวนนั่นเอง แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเผยแพร่ทางวัฒนธรรม และค่านิยมต่าง ๆ ของสังคมตะวันตก ทำให้คนมีการดำเนินชีวิตมีลักษณะคล้ายคนตะวันตกมากขึ้น โดยสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของสังคมปัจจุบันเนื่องจากวัยรุ่นเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่มีผลจะต้องได้รับค่านิยมใหม่ ๆ นี่อาจขัดแย้งกับค่านิยมเดิม ๆ ค่านิยมทางเพศก็มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย การคบหาสมาคมกับเพศตรงข้ามทำกันได้อย่างเปิดเผย ประกอบกับการมีสถานเริงรมย์เกิดขึ้นอย่างมาก ตลอดจนมีสิ่งที่ยั่วเย้าและกระตุ้นการอารมย์ ซึ่งออกมาในรูปสื่อต่าง ๆ จึงทำให้วัยรุ่นมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรมากขึ้น

จากการศึกษาของ พรทิพย์ วงศ์เพชรสง่า (2528) ศึกษาพบว่า เรื่องการยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มยินยอมให้ผู้ชายและผู้หญิงสามารถมีพฤติกรรมทางเพศมากขึ้นตามสถานภาพของชายและหญิง คือ นักศึกษายินยอมให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่เป็นคู่หมั้นกันสามารถกอดจูบแล้วโอบและร่วมเพศกันได้มากกว่าผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นคู่รักกัน โดยนักศึกษาที่ยินยอมให้มีการกอดจูบกันได้เมื่อชายและหญิงชอบกัน มีร้อยละ 2.5 รักกัน 52.5 และเป็นคู่หมั้นกัน ร้อยละ 70 ส่วนพฤติกรรมทางเพศนั้น นักศึกษายินยอมให้การณีชอบกัน ร้อยละ 4.9 รักกัน ร้อยละ 13.1 เป็นคู่หมั้นกันร้อยละ 23.4

นอกจากนั้นจากการเก็บข้อมูลภาคสนามของ สมประสงค์ พระสุจันทร์ทิพย์ (2544) พบว่าค่านิยมที่ถูกปลูกฝังในการ์ตูนญี่ปุ่นแต่ละตอน ที่เน้นถึงการยอมเสียตัวเพื่อความทรงจำครั้งแรกกับผู้ชายที่ตนรัก และกระแสการแต่งตัวการใช้ชีวิตของวัยรุ่นญี่ปุ่นกำลังเป็นแบบอย่างให้วัยรุ่นไทยก้าวตามนับตั้งแต่เรื่องแฟชั่นการแต่งตัว ตลอดจนพฤติกรรมการฆ่าตัวตาย การหลงใหลในวัตถุนิยมมีส่วนผลักดันให้วัยรุ่นหญิงมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยมีข้อแลกเปลี่ยนกับเครื่องแต่งกาย การเทคแคร์ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โทรศัพท์มือถือ เงินเลี้ยงดู ตลอดจนรถยนต์

ดังนั้นกระแสของค่านิยมในวัตถุเกี่ยวกับวัยรุ่นมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนกลายเป็นการแข่งขันมากขึ้นในปัจจุบัน

ผลการวิจัยของ จันทรแรม ทองศิริ (2541) พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีค่านิยมต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ปานกลาง นั่นคือ นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ไม่ว่าวันใดก็ตาม เป็นเรื่องไม่เสียหายการพบเพื่อนใหม่ในสถานเริงรมย์ หรือมีสิ่งจูงใจโดยการเสพยาเสพติดและจากการจัดการสนทนากลุ่มพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษามีการยอมรับเอาค่านิยมสมัยใหม่ การไปสถานเริงรมย์ การมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน

ดังนั้นจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเจริญก้าวหน้า ความทันสมัยและความเจริญทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลกระทบต่อค่านิยมของวัยรุ่นในเรื่องการแสดงออกทางเพศเป็นอย่างมาก ดังนั้นถ้าไม่ได้รับการเฝ้าระวังหรือติดตามในเรื่องค่านิยมทางเพศที่เกิดขึ้นก็อาจจะกลายเป็นปัญหาทางด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นได้

จากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ ค่านิยมของวัยรุ่นในเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นอย่างมากผิดไปจากค่านิยมหรือวัฒนธรรมแนวความคิดแต่ก่อนมา ซึ่งผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างครอบครัว กลุ่มที่มีอิทธิพล เช่น เพื่อน คู่รัก หรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วในปัจจุบัน ดังนั้นจึงได้สรุปเป็นกรอบแนวคิด ว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างครอบครัวในปัจจุบัน กลุ่มเพื่อนและคนรัก สื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ค่านิยมในเรื่องเพศจนนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นอย่างไร

10. สังคมและวัฒนธรรม (ผจงจิต อธิคมนันท์, 2541)

สังคม

มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน การรวมเช่นนี้จะเป็นสังคมเกิดขึ้นในที่สุด ผู้คนที่เข้ามารวมกันเป็นกลุ่มมีมากมายหลายประเภท ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงในหลาย ๆ ด้าน เช่น เชื้อชาติเดียวกัน ภาษา ศาสนา ระบบความเชื่อ ทัศนคติ คุณธรรม การดำเนินชีวิตแม้จะโยกย้ายกระจัดกระจายแต่ก็มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมซึ่งเป็นหน่วยใหญ่เป็นสังคมเกิดขึ้น โดยผู้ที่เป็นสมาชิกของสังคมจะมีและสร้างแบบแผนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและเพื่อให้กลุ่มดำรงอยู่ต่อไป

เลขหมู่.....

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สังคมจะหมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งที่อยู่ร่วมกันมีการร่วมมือเพื่อกิจกรรมการดำรงชีวิต มีการกระทำทางสังคมตอบสนองต่อกัน มีความเข้าใจในพฤติกรรมที่แสดงต่อกันทั้งโดยการแสดงออกเป็นการกระทำ ทั้งเป็นคำพูด ภาษา สังคมทำหน้าที่เพื่อการดำรงอยู่ของบรรดาสมาชิกของสังคม โดยมีแบบอย่างแนวทางที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง สังคมจะเป็นหน่วยรวมใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อย หรือกลุ่มย่อยซึ่งสัมพันธ์กันในกลุ่มย่อยเป็นลูกโซ่ ถึงหน่วยใหญ่ กลุ่มที่ประกอบกันเป็นหน่วยใหญ่เป็นสังคมมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ก็สัมพันธ์กันได้โดยที่มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมสังคมแต่ละแห่งที่จะมีลักษณะเด่นพิเศษของแต่ละสังคมซึ่งแตกต่างจากสังคมอื่น เช่น การแต่งกาย อาหาร ภาษา ระบบความเชื่อ ซึ่งสังคมไทยจะมีวิถีแตกต่างจากสังคมอื่น

สังคมประเภทต่าง ๆ

มีการจำแนกประเภทสังคมไว้มากมาย จำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ได้แก่ สังคมพื้นบ้าน ซึ่งคนในกลุ่มมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมักคุ้น ชอบพบกันเป็นส่วนตัว เป็นสังคมขนาดเล็ก มีอาชีพทำนา จับปลาเลี้ยงสัตว์ มีอาชีพในครัวเรือน เป็นลักษณะของสังคมดั้งเดิม มีประเพณีเป็นแนวทางที่ใช้ปฏิบัติ ส่วนสังคมเชิงซ้อน มีลักษณะแตกต่างจากสังคมพื้นบ้าน กลุ่มคนที่มารวมกันเพื่อธุระการงาน ขนาดของสังคมจะมีขนาดใหญ่หลายกลุ่มมารวมกัน มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังได้จำแนกโดยเอาวัฒนธรรมบางอย่างเป็นเกณฑ์ แบ่งสังคมเป็นแบบสังคมก่อนมีตัวหนังสือใช้และสังคมที่มีตัวหนังสือใช้ หรือพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสังคม เป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงช้าและสังคมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว

โครงสร้างของสังคม

สังคมมีโครงสร้างเพื่อการดำรงอยู่ของสังคมนั้นโดยเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มคน ระบบความสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ สถาบัน การที่คนเข้ามาอยู่ร่วมกันนั้นย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องตามแนวคลองระเบียบปฏิบัติที่กำหนดขึ้น ซึ่งเรารู้จักว่าวัฒนธรรมความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันนี้ทำให้เกิดกลุ่มสังคมซึ่งทำให้กลายเป็นบุคคลมีสถานภาพ บทบาท เพื่อให้การสัมพันธ์นั้นเป็นไปอย่างราบรื่นเป็นปกติ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะปฏิบัติตามแนวทางการมีสถานภาพ บทบาทที่ตนได้รับในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันนี้ ได้ชี้ให้เห็นได้ว่าเป็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เกิดเป็นครอบครัว เรารู้จักในภาพของสถาบันครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา

สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง สถาบันนันทนาการ ซึ่งบุคคลต้องเลือกสัมพันธ์ให้เหมาะสมตามกาลและเทศะ เพื่อความเข้าใจเกี่ยวข้องกันตามแนวครองที่สังคมกำหนด ฉะนั้นบุคคลหนึ่ง ๆ จึงหลายสถานภาพและบทบาท ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของบุคคลที่จะปรับปรุงตนเองได้ถูกต้อง โดยการเรียนรู้เรื่องราววัฒนธรรมของสังคมนั้นเอง การเรียนรู้นี้มีตั้งแต่เกิด การเรียนรู้จะสั่งสมไปเรื่อย ๆ หากยังดำรงสถานะความเป็นบุคคลในสังคม ในแนวทางการสัมพันธ์กันนี้เป็นความสอดคล้องกลมกลืนกัน ทำให้ระบบโครงสร้างดำรงอยู่ได้อย่างเป็นระเบียบ แม้บุคคลจะมีสถานภาพ บทบาทที่แตกต่างกัน หรือแม้แต่มนุษย์หนึ่ง ๆ จะมีหลายสถานภาพ บทบาทก็ตาม นั่นคือบุคคลได้เรียนรู้ ได้เข้าใจในแนวทางการอยู่ร่วมกันโดยมีวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือควบคุมบุคคลต่าง ๆ นั้นเอง ฉะนั้นสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องควบคู่กันไปกับมนุษย์นั่นเอง

วัฒนธรรม

สังคมมนุษย์ในส่วนหนึ่งตกอยู่ใต้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่สภาพทางภูมิศาสตร์และภาวะทางชีวภาพ ปัจจัยต่าง ๆ ด้านภูมิศาสตร์มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ ชุมชนต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นตามท้องถิ่นตามสภาพภูมิศาสตร์นั้น ๆ มีผลต่อการปรับตัวของมนุษย์ เช่น ในแถบร้อน ศูนย์สูตร หรือแถบหนึ่งในเขตขั้วโลกเหนือขั้วโลกใต้ ส่วนปัจจัยทางชีวภาพช่วยให้เข้าใจลักษณะโครงสร้างของสังคมมนุษย์ มนุษย์ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับภาวะทางธรรมชาติและชีวภาพเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ต่อไป มนุษย์รู้จักดัดแปลงและควบคุมธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ภาวะเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสังคมมนุษย์แต่ไม่ได้เป็นตัวกำหนดสังคมทั้งหมด เป็นเพียงแต่จำกัดขอบเขตของมนุษย์ไว้

ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์รู้จักสร้างวัฒนธรรม

1. มนุษย์รู้จักคิดพิเศษกว่าสัตว์อื่น สามารถใช้สติปัญญาคิดค้น รู้เหตุรู้ผลจนสามารถคิดสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้น
2. มนุษย์รู้จักใช้สิ่งอื่นแทนมือ การประดิษฐ์คิดค้นอันเป็นผลจากการรู้จักคิด
3. มนุษย์รู้จักพูด เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกให้แก่กัน ติดต่อสัมพันธ์กัน

ความหมายของวัฒนธรรม

ความหมายแรก หมายถึงสิ่งที่ดีงาม ดีเลิศ มีคุณค่า ซึ่งคนในสังคมได้ใช้ประเพณีปฏิบัติ แสดงออกมาซ้ำนานในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ อันมีทั้งรูปธรรมและนามธรรมที่ควรอนุรักษ์

อีกความหนึ่ง หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิด และสร้างขึ้นมาใช้ในการดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งจะเป็นระเบียบแบบแผนที่ยอมรับกัน ปฏิบัติกันโดยคนในสังคม เป็นวิถีการดำเนินชีวิตของเขา ซึ่งบุคคลภายนอกกลุ่มจะมองเห็นว่าเป็นเอกลักษณ์ของคนกลุ่มนั้น

ความแตกต่างของความหมายของวัฒนธรรมทั้งสองอย่าง คือ อย่างแรกจะพิจารณาตัดสินว่าดี ไม่ดี เช่น ระบบอาวุโส การเชื่อฟังผู้อาวุโส แต่อาจนำไปสู่การมีอคติได้เช่นกัน โดยคนในสังคมมองว่าดีมีระเบียบไม่ก้าวร้าว ซึ่งอาจกลายเป็นสำคัญต่อนือสังคมอื่น กลุ่มอื่น ผลที่ตามมาทำให้เกิดการหยุดนิ่งในวัฒนธรรม เพราะเมื่อเห็นว่าดีงามแล้วก็ไม่ควรเปลี่ยนแปลง แต่ความหมายโดยหลังนักมนุษยวิทยาและสังคมวิทยาทำให้เข้าใจว่าวัฒนธรรมนั้นสัมพันธ์กับสังคม กลุ่มคน เพราะเขาเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อการดำเนินชีวิต เขาจึงเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเช่นเดียวกันดังนั้นสังคมและวัฒนธรรมจึงแยกกันไม่ค่อยออก โดยจะสัมพันธ์กันกับเวลาและสถานที่ ดังนั้นวัฒนธรรมในความหมายนี้ จึงมีวิวัฒนาการเกิดขึ้นได้ เพราะมนุษย์มีความสามารถในการเรียนรู้ สื่อสาร การสร้างสรรค์สิ่งใหม่

วิกฤตทางวัฒนธรรม

เมื่อพิจารณาว่าวัฒนธรรม เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล สถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทำให้เข้าใจว่า วัฒนธรรมมีขอบเขตกว้างเป็นส่วนที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากความเกี่ยวข้องของสมาชิกของกลุ่มหรือสถาบันภายในบริบทของสังคมไทย วิกฤตทางวัฒนธรรมที่สังคมไทยกำลังประสบน่าจะหมายถึงความสัมพันธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในเชิงขัดแย้งมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่มีการสนับสนุน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงถึงขั้นวิกฤต เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองกับชนบท ชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบท

ความขัดแย้งที่ปรากฏในขั้นวิกฤตมีผลกระทบโดยตรงต่อ ความเป็นไทยในแง่ของความเชื่อก่านิยมที่มีอยู่ในความสัมพันธ์แบบเดิม กำลังถูกกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนในบริบทใหม่ของสังคมไทย ความเชื่อก่านิยมที่มาพร้อมความสัมพันธ์แบบใหม่ทางการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น เรื่องวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาโดยขาดการเลือกสรร ซึ่งมีผลต่อความเสื่อมของศีลธรรมจรรยาของสังคมไทย

Alvin Toffler ได้อธิบายไว้ในหนังสือ The Third Wave ถึงการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อสังคมต่าง ๆ ทั่วโลก จากเริ่มแรกที่เรียกว่า คลื่นลูกที่หนึ่ง การที่มนุษยชาตินับล้าน ๆ ปี สภาพความเป็นอยู่ไม่ต่างจากสัตว์ จนกระทั่งมนุษย์ได้มีพัฒนาการ มีการเรียนรู้ ในที่สุดเมื่อประมาณ 10,000 ปีที่แล้ว การปฏิวัติทางการเกษตรกรรมได้เกิดขึ้นมีชุมชนที่ขยายใหญ่ขึ้นมาเป็นอาณาจักร จนมาถึงช่วงคลื่นลูกที่สอง การปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อ 300 ปี มานี้เป็นการใช้พลังงานจากเครื่องจักรกลแทนพลังงานจากคนและสัตว์ เกิดการผลิตเป็นจำนวนมาก การผลิตเช่นนี้ต้องการทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมากและตลาดมารองรับ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง มาถึงคลื่นลูกที่สาม เป็นการใช้สื่อสารคอมพิวเตอร์ นวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงแรกของสังคม

สังคมไทยก็เช่นกันได้รับการเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบจากการปฏิวัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสามช่วง แต่ในปัจจุบันวิกฤตทางวัฒนธรรมในสังคมไทยเป็นปรากฏการณ์ที่ค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้เพราะการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมไทยให้แก่คนรุ่นหลังค่อนข้างสับสนทั้งผู้ถ่ายทอดเอง ผู้รับเครื่องมือ และรวมทั้งวิธีการถ่ายทอด สังคมไทยค่อนข้างประสบความล้มเหลวในการดำรงรักษาลักษณะเฉพาะและอธิปไตยทางวัฒนธรรม เพราะได้ละเลยให้กระแสวัฒนธรรมตะวันตกในแง่มุมต่าง ๆ เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตของไทยจนลบล้างภูมิปัญญาไทยที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะปัจจัยภายนอก ซึ่งผู้นำสังคมนำเข้ามาโดยสื่อต่าง ๆ เข้ามามาก จนกระทั่งเกิดการดูถูกตัวเอง เกิดความไม่มั่นใจ ลอกเลียนแบบจากที่อื่น สังคมอื่น ทำให้คนไทยตกเป็นทาสเป็นอาณานิคมทางปัญญาตะวันตก ระบบการศึกษาเป็นตะวันตกหมด จนลืมนึกถึงของตนเอง เศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดคนรวยใหม่ ยาวชนขาดความศรัทธาในศาสนา นำไปสู่การนิยมมีการเปลี่ยนโดยมุ่งเน้นถึงเงิน ของมีเยื่อ อำนาจ อิทธิพล คุณธรรมไม่ได้รับการเหลียวหลัง ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาสังคม

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรรยา พงศ์วิวัฒน์ (2526) ได้ศึกษาทัศนคติเรื่องการมีคู่รัก การเลือกคู่ครอง และการแต่งงานของนักศึกษาปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับพฤติกรรมการจับมือถือแขนของคู่รักว่าไม่ใช่เรื่องเสียหาย โดยนักศึกษาชายมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่านักศึกษาหญิง และนักศึกษาทั้งหมดเห็นด้วยกับทัศนคติที่ว่าเป็นธรรมดาที่ผู้ชายจะมีประสบการณ์ทางเพศก่อนการแต่งงาน และเป็นเรื่องเสื่อมเสียที่ผู้หญิงจะมีประสบการณ์ทางเพศก่อนแต่งงาน นักศึกษาหญิงเห็นด้วยมากกว่านักเรียนชาย

อัญชลี คติอนุรักษ์ (2535) ในเรื่องพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียนชายวิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในปี 2534 พบว่ารอบการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของนักเรียน แต่เนื่องจากสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาแต่ละแห่งมักจะมีนักศึกษาจำนวนมาต้องแบ่งเวลาเรียนเป็น 2 รอบ คือ รอบเช้าและรอบบ่าย ซึ่งประกอบกับอาจารย์มีการควบคุมดูแลอาจจะไม่ทั่วถึง ทำให้นักเรียนมีโอกาสหลีกเลี่ยงการเข้าชั้นเรียนแล้วใช้เวลาว่างที่มีอยู่ค่อนข้างมากไปในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น ไปเข้ากลุ่มเพื่อนเที่ยวเตร่ตามสถานที่เริงรมย์ต่าง ๆ จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้มากยิ่งขึ้น

วรวิทย์ ตาปิง (2536) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ และพฤติกรรมของนักศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ด้านการสมาคมกับเพื่อนต่างเพศการถูกเนื้อต้องตัวของคู่รักเป็นเรื่องธรรมดา การสมาคมกับเพื่อนต่างเพศมากกว่าหนึ่งคนในเวลาเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่เสียหาย หญิงมีคู่รักมากกว่าหนึ่งคนเป็นเรื่องเสียหาย และชายหญิงควรมีประสบการณ์ในเรื่องเพศก่อนแต่งงาน

ศรีเกษ ัญญาวินิชกุล (2536) ศึกษาเรื่องเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเมืองเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนหญิงที่ตัดสินใจไม่มีเพศสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของเพศหญิง โดยให้เหตุผลว่า พรหมจรรย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการแต่งงานมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนั้นนักเรียนหญิงให้เหตุผลว่าหญิงชายไม่ควรมีเพศสัมพันธ์กันในวัยเรียนเพราะเป็นการผิดศีลธรรมและยังทำให้ฝ่ายหญิงเสียชื่อเสียงด้วย และจะคำนึงถึงหน้าที่ของตนในสังคมหรือการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนมองผลเสียที่จะตามมาจากการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนมากกว่านักเรียนชาย

ณัฐชนก เหล่าสุขสกุล (อ้างใน กฤตยา อาชวนิชกุล, 2537) กล่าวว่าเป็นที่ยอมรับกันว่าการอยู่ก่อนแต่งเป็นวิถีทางเลือกปัจจุบันของคนหนุ่มสาวไทยจำนวนไม่น้อย รูปแบบของการอยู่ก่อนแต่งมักเกิดขึ้นกับหนุ่มสาวที่อยู่ตามลำพัง โดยมากจะเช่าบ้านหรือหอพักอยู่กันเอง ได้แก่ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่ทำงานไกลบ้าน อีกรูปแบบหนึ่งคือการทำพิธีหมั้นแล้วฝ่ายหญิงจะย้ายเข้าไปอยู่ในบ้านพ่อแม่ของฝ่ายชายโดยยังไม่ได้แต่งงาน รูปแบบหลังนี้พ่อแม่ฝ่ายหญิงมักจะไม่รู้ ในขณะที่พ่อแม่ฝ่ายชายอาจจะไม่ค่อยเห็นด้วยแต่มองว่าเป็นเรื่องที่ไม่เสียหายอะไร

กฤตยา อาชวนิจกุล และ วราภรณ์ แซ่มสนิท (2538) พบว่าการที่ครอบครัวและระบบ การศึกษาผลักดันการเรียนรู้เรื่องเพศของวัยรุ่นให้เป็นไปจากการเรียนรู้สื่อต่าง ๆ ก็คือ สิ่งที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเรื่องเพศของวัยรุ่น เท่าที่มีปรากฏในท้องตลาด มักเป็นสื่อที่ยั่ว ยุกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศ สื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นวิดีโอเอ็กซ์ หนังสือภาพเปลือย และ นิตยสารปลูกใจที่มีอยู่ดาษดื่น ล้วนแต่ไม่มีคุณภาพในแง่การสร้างความรู้ความเข้าใจถูกต้องใน เรื่องเพศศึกษา หรือปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมในเรื่องเพศในทางตรงข้ามยังเป็นการปลูกฝังและ ตอกย้ำความเข้าใจผิดเรื่องเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกบิดเบือน เช่นนี้เอง ที่วัยรุ่นเองยืนยันว่าเป็นผลจากการกระตุ้นเร้าโดยสื่อยั่วทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิดีโอเอ็กซ์ ซึ่งแพร่หลายมากในหมู่วัยรุ่น มีผลทำให้วัยรุ่นซึ่งเป็นอยากรู้อยากทดลอง เกิดความ แสวงหาประสบการณ์จริงทางเพศ

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ (2538) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรม ทางเพศที่ไม่เสี่ยงของวัยรุ่น ได้กล่าวถึงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ดังนี้ วัยรุ่น หญิงและเพศชายที่มีเพศสัมพันธ์กับคูรักรของตนเห็นว่า ถ้าคูรักรของตนต้องการเลิกความสัมพันธ์ และต้องการไปมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นวัยรุ่นทั้งหญิงและชายสามารถยอมรับได้ แต่สิ่งที่วัยรุ่นหญิง และชายมีความคิดแตกต่างกันคือ วัยรุ่นชายจะยอมรับไม่ได้ถ้ารู้ว่าเพื่อนหญิงของตนมีสัมพันธ์กับ คนอื่นมาก่อน ขณะที่วัยรุ่นหญิงไม่สนใจว่าคูรักรของตนจะมีเพศสัมพันธ์กับใครมาก่อนหรือไม่ วัยรุ่นหญิงจะภูมิใจมากกับการที่ตนสามารถทำให้คูรักรของตนหยุดการมีเพศสัมพันธ์อย่างจริงจัง กับหญิงอื่นได้ อย่างไรก็ตาม แม้รู้ว่าคูรักรของตนไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นในช่วงระหว่างคบ กับตน วัยรุ่นหญิงก็สามารถยอมรับได้เหมือนกันเนื่องจากเชื่อว่าคูรักรจะไม่จริงจังกับหญิงอื่น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2539) ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง กลาโหม องค์การพัฒนาเอกชน และกระทรวงมหาดไทย จัดทำคู่มือวิทยากรฝึกอบรมทักษะชีวิต เพื่อการป้องกันโรคเอดส์ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้กำหนดแผนการสอนเรื่องเจตคติและ พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายและหญิงไว้ดังนี้ เด็กชาย มีประสบการณ์ทางเพศครั้งแรกส่วนหนึ่งโดยการเที่ยวผู้หญิงบริการ โดยมีเพื่อนชวนไป หรือหลอก เพื่อนไปมีเพศสัมพันธ์ ประสบการณ์ทางเพศวัยรุ่นชายอีกส่วนหนึ่งเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงแผน โดยที่วัยรุ่นจำนวนมากขึ้นเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับเพื่อนหญิงซึ่งเชื่อว่ามีความสามารถทาง เพศในการแสดงความเป็นชาย และเป็นเพราะความใกล้ชิดกับความต้องการทางเพศชักนำไป สำหรับวัยรุ่นหญิงมีประสบการณ์ทางเพศครั้งแรกกับเพื่อนหรือคนรักโดยไม่คาดคิดมาก่อน ล่วงหน้า เช่น ระหว่างไปเที่ยว ไปดูหนังสื่อด้วยกันที่บ้าน โดยมักเป็นฝ่ายให้ถูกกระทำให้จำยอม

โดยไม่ตระหนักว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ใกล้ชิด และความใกล้ชิดเพื่อนชายมักนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ เกี่ยวกับความรู้สึกในการมีเพศสัมพันธ์ พบว่าวัยรุ่นชายจะมีความสุขทางเพศ ขณะที่วัยรุ่นหญิงจะมีความรู้สึกเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น กลัวพ่อแม่รู้ที่สุด กลัวแฟนจะไม่รับผิดชอบ นอกจากนี้กลัวการตั้งครรภ์และกลัวการตั้งครรภ์ทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์กับคนรัก ในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อ ๆ มาเด็กชายจะคิดว่าเป็นการมีความสุขทางเพศด้วยกัน ขณะที่เด็กหญิงมักคิดว่าเป็นข้อผูกพันจะรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์ (2540) ศึกษาถึงเรื่องการใช้สื่อเพื่อปรับเปลี่ยนความคิดเห็นและพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ในเรื่องค่านิยมเรื่องเพศของวัยรุ่นในอนาคตเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยหากมีเพศสัมพันธ์พบว่า วัยรุ่นชายไม่คิดที่จะใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 43.1 วัยรุ่นหญิงร้อยละ 22.6 เหตุผลในการไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพราะถ้าใช้ถุงยางอนามัยแล้วความเป็นธรรมชาติจะหมดไป นอกจากนี้วัยรุ่นเห็นว่าผู้ที่ตนมีเพศสัมพันธ์ด้วยไม่ใช่คนอื่นแต่เป็นคู่รักหรือแฟนเหตุผลนอกเหนือจากนั้น คือไม่รู้จักริธีใช้ ไม่กล้าซื้อถุงยางอนามัย

วิมล โรมา และฉัตรลดา กาญจนสุทธิแสง (2541) ได้ศึกษาเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียนชายหญิงจำนวน 60 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจัดการสนทนากลุ่มนักเรียนชายหญิงในประเด็นการคบเพื่อนและเพื่อนต่างเพศ พบว่านักเรียนทั้งชายหญิงมีค่านิยมที่ว่าเป็นวัยรุ่นแล้วต้องมีแฟนตามแฟชั่น โดยเฉพาะนักเรียนชาย จะเห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องธรรมดา กล่าวพูดเรื่องแฟนได้อย่างเปิดเผย สำหรับนักเรียนหญิงแม้ว่าจะมีทัศนคติเรื่องแฟนว่า การมีแฟนขณะเป็นนักเรียนไม่ดี จะทำให้เสียการเรียน แต่ก็คิดว่าการมีแฟนเป็นแฟชั่นของวัยรุ่น ชอบพูดถึงเรื่องแฟน โดยมักจะพูดเรื่องของเพื่อนที่มีแฟน ในเรื่องการแสดงออกของนักเรียนที่เป็นแฟนกัน นักเรียนชายจะเดินไปส่งนักเรียนหญิงกลับบ้าน โทรศัพท์คุยกัน เขียนจดหมายถึงกัน ชวนนักเรียนหญิงไปเที่ยวสำหรับประเด็นที่เป็นแฟนกันนั้นนักเรียนชายและนักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างชัดเจนในกรณีที่อยู่สองต่อสองกับแฟน นักเรียนหญิงยอมรับในเรื่องจับมือถือแขนและคิดเพียงว่า อยู่ใกล้กันแล้วอบอุ่น มีอะไรก็เทคแคร์กัน ปรึกษาหารือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ส่วนนักเรียนชายมีความเห็นต่อกรณีที่อยู่สองต่อสองว่า ขึ้นกับสถานที่ที่จะพาไป หากสถานที่ไม่เหมาะสม เช่น สถานเริงรมย์ก็สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้ นักเรียนชายบางคนอยากจะทดลองมีเพศสัมพันธ์กับแฟนถ้ามีโอกาส

วารุณี พองแก้ว (2541) ศึกษาโครงการเครือข่ายวิถีชีวิตในเมืองพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ระบุเหตุผลของการไม่ใช้ถุงยางอนามัยกับคู่นอนคือความไว้วางใจวัยรุ่นหญิงบางคนระบุว่าไม่กล้าที่บอกให้คู่นอนของตนให้ใช้ถุงยางอนามัย เพราะกลัวถูกมองตนว่าเป็นคนที่ล้าสมัยทางเพศ หรือเคยมีประสบการณ์ทางเพศมาก่อน ในวัยรุ่นเกือบทั้งหมดกลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ วิธีคุมกำเนิดที่ใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ คือการหลั่งภายนอกวิธีนับวันปลอดภัย ใช้ยาคุมกำเนิดภายหลังร่วมเพศและใช้ยาเหน็บเพื่อรับประทานประจำเดือนในกรณีประจำเดือนมาช้า วัยรุ่นหญิงหลายคนระบุว่าเคยทำแท้งโดยการสอดยาเพื่อให้เกิดการหดตัวของมดลูกหรือทำแท้งในคลินิกเอกชน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น วัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระร่างกายเป็นธรรมชาติของทุกคนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น ดังนั้นปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบที่ทำให้วัยรุ่นสามารถนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้นั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะสามารถรับรู้กับสิ่งเข้ามาเป็นสิ่งเร้าในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคมหรือปัจจัยทางวัฒนธรรม ดังนั้นสรุปได้ว่าเมื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านบริบทของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลกระทบต่อปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ปัจจัยการคบเพื่อนการให้คำปรึกษา การเป็นแบบอย่างทำตาม ปัจจัยการมีค่านิยม ปัจจัยทางวัฒนธรรม ในเรื่องของการเลี้ยงดูอบรม การขัดเกลาทางวัฒนธรรม การให้คำปรึกษาเรื่องเพศของบิดามารดา และค่านิยมการแต่งกายตามแฟชั่นสมัยใหม่ การบริโภคสื่อที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ เหล่านี้ มีผลต่อการรับรู้ ทักษะคิด ค่านิยมของวัยรุ่น สามารถนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ ดังแสดงในกรอบแนวคิดของงานวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย